

Redovisning av användningen av vissa hemliga tvångsmedel under 2023

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Polisen

Säkerhetspolisen

Ekobrottsmyndigheten
Swedish Economic Crime Authority

Tullverket

Förord

Denna redovisning har tagits fram av Åklagarmyndigheten i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket. I bilagan redovisar Polismyndigheten och Tullverket respektive myndighets användning av hemliga tvångsmedel med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Stockholm i maj 2024

Katarina Johansson Welin
Riksåklagare

Mikael Björk
Överåklagare

Lina Molin
Extra åklagare

Innehållsförteckning

Förord.....	2
1 Regeringsuppdraget	4
2 Sammanfattning.....	5
3 Underlag för redovisningen	8
4 Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation.....	10
5 Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation.....	20
6 Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation.....	21
7 Hemlig kameraövervakning	27
8 Hemlig rumsavlyssning	34
9 Hemlig dataavläsning	40
10 Internationell rättslig hjälp	60
11 Preventiva tvångsmedel	64
12 Säkerhetspolisen.....	67
13 Bilaga – Inhämtningslagen	68
13.1 Polismyndighetens och Tullverkets bilaga	73

1 Regeringsuppdraget

Denna redovisning lämnas i enlighet med regeringens beslut den 17 december 2015 (Ju2015/04549/Å), den 12 mars 2020 (Ju2020/01059/Å) och den 11 februari 2021 (Ju2021/00612).

Redovisningen ska enligt besluten avse uppgifter om tillämpningen av bestämmelserna om hemliga tvångsmedel under föregående år. När det gäller uppgifter om under vilken tid en person har varit föremål för ett hemligt tvångsmedel och vilken nytta ett tvångsmedel har haft ska redovisningen avse förundersökningar som antingen lagts ned eller i vilka beslut i åtalsfrågan fattats under föregående år och då omfatta hela den tid som tvångsmedlet gällt.

2 Sammanfattning

Utgångspunkter för redovisningen

I redovisningen redogör myndigheterna för hur bestämmelserna i rättegångsbalken om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning vid förundersökning i brottmål har tillämpats under 2023. Vidare redovisas tillämpningen av lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen).

Ett antal lagstiftningsärenden har under senare år handlat om att ge de brottsbekämpande myndigheterna utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel. Den 1 oktober 2023 trädde ett antal lagändringar i kraft som innebär utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel enligt bl.a. rättegångsbalken, preventivlagen och lagen om hemlig dataavläsning, se propositionen *Hemliga tvångsmedel – effektiva verktyg för att förhindra och utreda allvarliga brott* (prop. 2022/23:126). Förändringarna innebär i korthet

- att de brottsbekämpande myndigheterna har fått utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel
- att de brottsbekämpande myndigheterna har fått utökade möjligheter att under en förundersökning använda hemliga tvångsmedel för att utreda fler typer av brott och flera brott vars samlade straffvärde överstiger en viss nivå
- att tillstånd till hemlig rumsavlyssning och hemlig kameraövervakning kan knytas till en misstänkt person i stället för en viss plats
- att överskottsinformation som kommer fram vid hemliga tvångsmedel kan användas för andra ändamål.

Liksom tidigare år visar redovisningen att hemliga tvångsmedel är ett nödvändigt verktyg i den brottsbekämpande verksamheten. Det är framförallt redovisningen av nyttan för respektive hemligt tvångsmedel som ger en indikation om i vilken utsträckning tvångsmedelsanvändningen givit avsedd effekt. Utifrån dessa kan den slutsatsen dras att hemliga tvångsmedel i hög utsträckning innebär nytta för det brottsutredande arbetet. Nyttan av de hemliga tvångsmedlen framgår även av de anonymiserade exempel som finns med i redovisningen.

Liksom tidigare år är antalet avslagsbeslut få och det är sällan domstol upphäver ett av åklagare meddelat interimistiskt beslut. Detta talar för att hemliga tvångsmedel används med urskiljning och omsorg.

Särskilt angående antalet personer

Av den statistik som redovisas i redovisningen går det inte att utläsa hur många enskilda individer som har varit föremål för de olika hemliga tvångsmedlen. En individ kan ha varit misstänkt för flera brott och föremål för flera olika typer av hemliga tvångsmedel samt förekomma i mer än ett ärende. När statistik som rör antalet personer redovisas kan således samma individ förekomma mer än en gång.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Antalet misstänkta personer och antalet tillstånd har i förhållande till 2022 ökat med 25 respektive två procentenheter. Ökningen av antalet personer som varit föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation under 2023 är betydlig. Antalet tillstånd som meddelats är dock förhållandevis konstant i jämförelse med 2022 och 2021 och når inte upp till nivåerna för 2020 och 2019 (5 072 respektive 4 793 personer).

Domstol har avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig avlyssning i tolv fall, vilket var färre än under 2022 då domstol avslog begäran i 14 fall.

Antalet interimistiska beslut ökade något under 2023 till 359 beslut jämfört med 298 under 2022. Fem interimistiska beslut om hemlig avlyssning har upphävts av domstol. Motsvarande siffra för 2022 var tre beslut.

Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Det förenklade förfarandet har använts mot 200 personer under 2023. Föregående år var den siffran 196 personer. Domstol har gett 418 tillstånd och har inte i något fall avslagit en begäran om tillstånd enligt det förenklade förfarandet. Antalet personer som varit föremål för det förenklade förfarandet är relativt konstant jämfört med 2022 medan antalet tillstånd har ökat från 283 till 418.

Åklagare har inte meddelat några interimistiska beslut enligt det förenklade förfarandet under 2023. Året dessförinnan meddelades nio interimistiska beslut, vilka samtliga fastställdes av domstol. Även 2021 och 2020 fastställdes samtliga åklagares interimistiska beslut.

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig övervakning av elektronisk kommunikation har ökat något jämfört med föregående år. 2023 var 3 943 misstänkta personer föremål för hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, jämfört med 2022 då antalet var 3 314 personer.

Hemlig kameraövervakning

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig kameraövervakning och antalet tillstånd därtill ökade under 2023 vid en jämförelse med 2022, men även i jämförelse med åren dessförinnan. År 2023 var 534 misstänkta personer föremål för hemlig kameraövervakning och 407 tillstånd meddelades, jämfört med 2022 då antalet var 250 personer och 239 tillstånd.

Fem ansökningar om hemlig kameraövervakning har avslagits av domstol.

Antalet interimistiska beslut har ökat till 84, jämfört med 54 interimistiska beslut 2021. Två av dessa har upphävts av domstol.

Hemlig rumsavlyssning

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig rumsavlyssning ökade under 2023 till 110 personer, vilket kan jämföras med 2022 och 2021 då 60 respektive 79 personer var föremål för tvångsmedlet. Även antalet tillstånd ökade till 146 jämfört med 2022 då endast 79 tillstånd meddelades. Åren dessförinnan var dock nivån högre än förra året; 2021 meddelades 166 tillstånd och 2020 meddelades 135 tillstånd.

Hemlig dataavläsning

Hemlig dataavläsning har förekommit i 172 ärenden registrerade i HTM-Cåbra under 2023. Motsvarande siffra för 2022 och 2021 var 148 och 145 ärenden.

Hemlig dataavläsning riktade sig under 2023 mot 331 personer vilket kan jämföras med 2022 då 365 personer var föremål för hemlig dataavläsning. Under samma år beviljades 478 tillstånd till hemlig dataavläsning.

Åklagare har fattat totalt 30 interimistiska beslut, vilka samtliga har fastställts av domstol.

3 Underlag för redovisningen

Ärenden om hemliga tvångsmedel registreras vid Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten sedan mitten av januari 2017 i ett särskilt ärendehanteringssystem kallat HTM-Cåbra¹. Detta är den sjunde redovisningen till regeringen i vilken de statistiska uppgifterna om antalet tillstånd och antalet misstänkta personer är hämtade från detta system. Det gäller dock inte uppgifter som avser hemlig dataavläsning. Skälet till det är att det inte är tekniskt möjligt att registrera ärenden om hemlig dataavläsning i HTM-Cåbra. Uppgifter om hemlig dataavläsning har därför lämnats manuellt av de ansvariga operativa åklagarenheterna. Tidigare år har även uppgifter om beslut enligt det förenklade förfarandet vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation lämnats manuellt. Dessa uppgifter kan numera hämtas från HTM-Cåbra.

Antalet personer som varit föremål för ett hemligt tvångsmedel redovisas uppdelat på respektive tvångsmedel. En person kan ha varit misstänkt för flera brott och föremål för flera olika former av hemliga tvångsmedel. Samma person kan därför förekomma under flera tvångsmedel. Den summering av antalet personer som redovisas för vart och ett av tvångsmedlen motsvarar därför inte hur många olika individer som totalt varit föremål för hemliga tvångsmedel.

När det gäller uppgifter om vilket resultat ett tvångsmedel har givit, dvs. nyttan, och hur länge tvångsmedlet pågått avser redovisningen det år som förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan har fattats såvitt avser det brott för vilket det aktuella tvångsmedlet har beviljats och omfattar hela den tid som tvångsmedlet gällt.

Nyttredovisningen bygger, på samma sätt som tidigare års redovisningar, på uppskattningar gjorda av de åklagare som varit förundersökningsledare. Från och med den 1 oktober 2023 har de brottsbekämpande myndigheterna större möjligheter att använda preventiva tvångsmedel. För hemliga tvångsmedel som beviljats med stöd av preventivlagen redovisas nyttan genom anonymiserade exempel från Polismyndighetens underrättelseenhet vid Nationella operativa avdelningen.

Uppgifter om under vilken tid en person har varit föremål för ett hemligt tvångsmedel har sammanställts av Polismyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten.

¹ På Riksenheten för säkerhetsmål registreras endast en mindre del av de hemliga tvångsmedlen i HTM-Cåbra. De ärenden som registreras manuellt på Riksenheten för säkerhetsmål ingår i den redovisning som lämnats av Säkerhetspolisen (se kapitel 12).

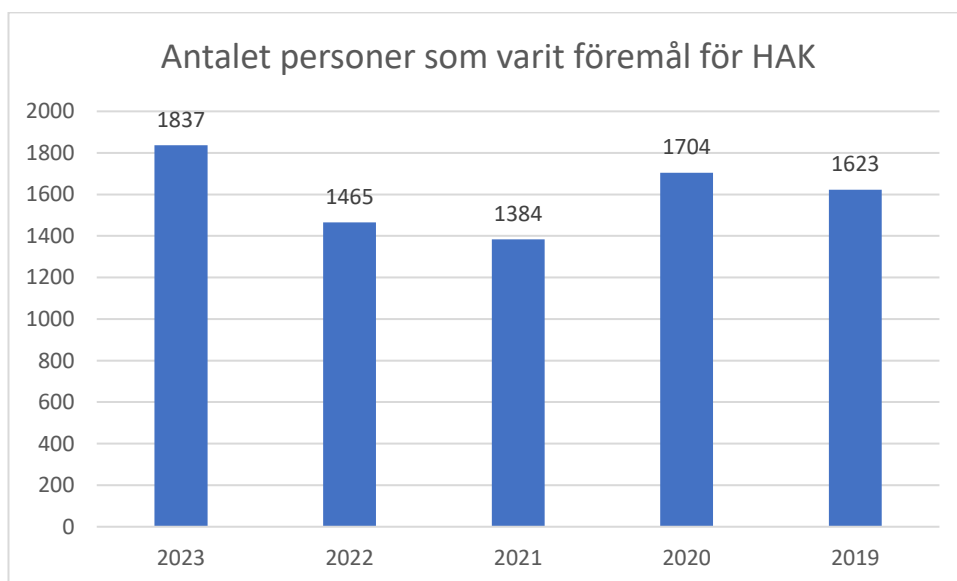
I bilagan redovisas Polismyndighetens och Tullverkets gemensamma sammanställning över användningen av hemliga tvångsmedel med stöd inhämtningslagen.

4 Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (HAK) innebär i huvudsak att samtal eller annan kommunikation till eller från en misstänkt persons telefonnummer eller annan adress avlyssnas. Även en annan telefon eller adress får avlyssnas om det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkta har kontaktat eller kommer att kontakta en viss telefon eller adress.

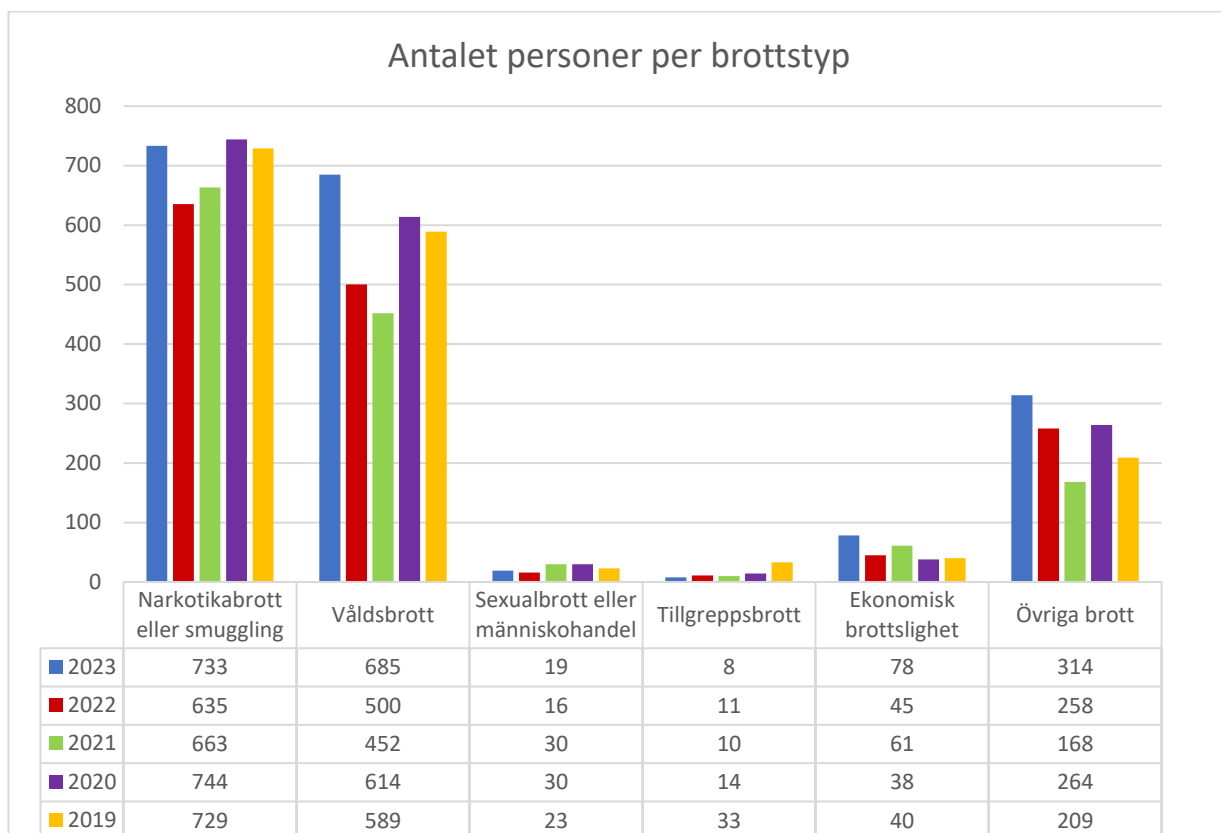
Antalet personer

Under 2023 användes HAK mot 1 837 personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet personer fördelade på brottstyp

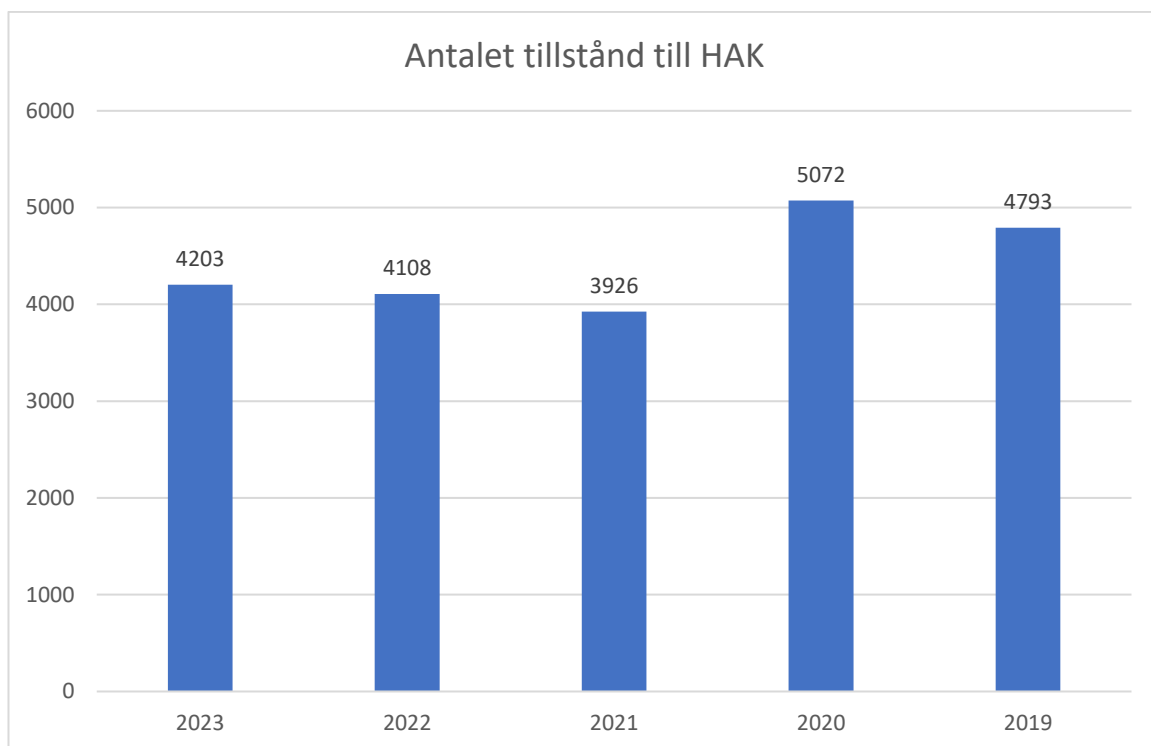
Antalet personer som varit föremål för HAK under 2023 fördelar sig mellan olika brottstyper, och i jämförelse med tidigare år, på följande sätt.

Antalet tillstånd

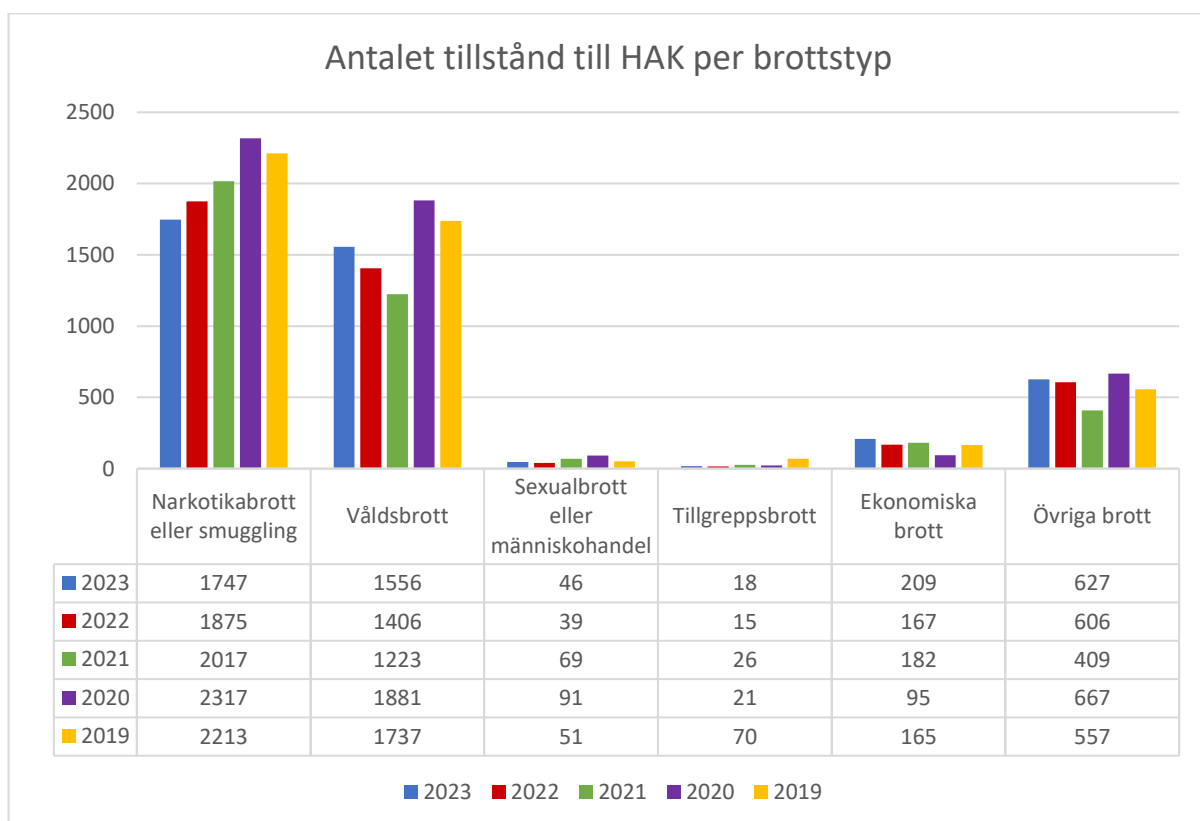
Ett tillstånd avser i detta sammanhang ett telefonnummer eller annan adress. Det innebär att samma person kan vara föremål för flera tillstånd om han eller hon använder sig av flera telefoner eller andra adresser vid elektronisk kommunikation. Ett beslut av domstol kan omfatta flera tillstånd.

Under 2023 gavs 4 203 tillstånd till HAK. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper, och i jämförelse med tidigare år, på följande sätt.

Avslag

En ansökan kan avse flera teleadresser. Ett negativt beslut från en domstol avseende en ansökan som innehåller flera adresser kommer därför resultera i flera avslag.

Under 2023 har domstol avslagit åklagares begäran om tillstånd till HAK i tolv fall. Motsvarande siffror för 2022, 2021, 2020 och 2019 var 14, 28, 14 respektive 35 fall.

Antalet interimistiska beslut

Om det kan befaras att det skulle medföra en fördröjning av väsentlig betydelse för utredningen att inhämta rättens tillstånd till HAK får tillstånd till åtgärden ges av åklagare i avvaktan på rättens beslut. Åklagare ska därefter utan dröjsmål anmäla beslutet till domstol. Domstolen upphäver beslutet om den anser att det inte finns skäl för åtgärden.

Åklagare har under 2023 meddelat 359 interimistiska beslut om tillstånd till HAK. Av dessa har fem beslut upphävts av domstol, medan övriga 354 beslut har fastställts.

Tvångsmedlets varaktighet

Nedan redovisas antal dagar per avlyssnad person. Om det har skett en förlängning, oavsett om en sådan skett direkt eller efter ett uppehåll, är det fortfarande att anse som samma avlyssning. De redovisade värdena har angetts i hela dagar. Del av en dag har räknats som en hel dag. Endast den faktiska avlyssningstiden har angetts, vilket innebär att bara de dagar som avlyssning faktiskt skett är medräknade i redovisningen.

År	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2018	43	29	578	1
2019	39	29	658	1
2020	39	29	354	1
2021	45	30	652	1
2022	48	30	282	1
2023	43	30	570	1

Nyttan av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Nedan redovisas i vilken omfattning HAK har inneburit någon nytta för en utredning. Både antalet nyttor och hur stor andel de utgjort av samtliga avlyssnade personer redovisas. Eftersom samma tvångsmedelsanvändning ofta resulterar i flera olika nyttor kan summan överstiga 100 procent.

I de ärenden som omfattas av nyttoredovisningen, dvs. ärenden där förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan fattats under 2023, har HAK använts vid 1 527 brott. Motsvarande siffra har tidigare varit 1 393 brott 2022, 1 534 brott 2021, 1 517 brott 2020 och 1 525 brott 2019. Med brott avses i detta sammanhang en brottsmisstanke riktad mot en person. Om flera personer är misstänkta för samma gärning, kan det således resultera i att flera brott redovisas i statistiken.

Under förundersökning

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
utgjort underlag i en förhörssituation	614	40 %	43 %	43 %	49 %	47 %
medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	752	49 %	53 %	50 %	51 %	51 %
bidragit till att annat tvångsmedel har använts mot den misstänkta	454	30 %	32 %	29 %	33 %	34 %
bidragit till utredning av brottsutbyte	117	8 %	6 %	8 %	8 %	9 %
lett till stärkta misstankar mot den misstänkta	647	42 %	42 %	43 %	48 %	45 %

Efter förundersökning

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att den misstänkta kunnat avföras från utredningen	153	10 %	10 %	10 %	10 %	11 %
bidragit till att den misstänkta kunnat åtalas	444	29 %	31 %	32 %	33 %	34 %
åberopats som bevisning i stämningsansökan	427	28 %	29 %	30 %	30 %	33 %

Överskottsinformation

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att ett tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	260	17 %	16 %	19 %	20 %	18 %
använts för att utreda brott i en annan förundersökning	104	7 %	10 %	5 %	5 %	6 %

Övrigt

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	560	37 %	41 %	32 %	39 %	46 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse – nytta – användningen av HAK har haft för brottsbekämpningen redovisas här tre anonymiserade ärenden.

Exempel 1

Ett ärende om grov narkotikasmuggling inleddes efter att en man blev stoppad i en bil på Öresundsbron. Bilen omhändertogs för Kronofogdemyndighetens räkning eftersom mannen hade skulder. Mannens beteende när han kom för att hämta sina personliga tillhörigheter ur fordonet väckte misstankar. Polis tillkallades för att undersöka bilen och polisen

upptäckte ett lönnfack med 23 kg amfetamin. Mannen blev initialt misstänkt för grovt narkotikabrott och tillstånd inhämtades för att avlyssna hans telefon. Genom avlyssningen framkom bl.a. att mannen bett en vän förmedla kontaktuppgifter till en annan person som kunde agera kurir vid kommande smugglingsresor. Mannen och kuriren begav sig i mannens sambos bil till Nederländerna. När de kom tillbaka över Öresundsbron körde mannen först i sambons bil. Kuriren körde i en annan bil. Mannen hade under färden över Öresundsbron ständig kontakt med kuriren, vars telefon vid det tillfället också var avlyssnad. Vid kontroll av kurirens bil vid broöverfarten påträffades ca tio kg kokain och ett kg MDMA i ett lönnutrymme. Uppgifterna från HAK utgjorde stark bevisning i målet. Mannen dömdes för grov narkotikasmuggling och synnerligen grov narkotikasmuggling till fängelse i åtta år. Kuriren dömdes för synnerligen grov narkotikasmuggling till fängelse i sex år och två månader. Personen som förmedlade kontakten till kuriren och sambon som lånade ut sin bil till den andra smugglingsresan dömdes båda för medhjälp till synnerligen grov narkotikasmuggling till ett års respektive ett år och sex månaders fängelse. Sambons påföljd omfattade även penningtvättsbrott. Personen som dömdes för medhjälp till ett års fängelse har överklagat hovrättens dom.

Exempel 2

I ett ärende om grovt narkotikabrott utgjorde avlyssnade samtal mellan flera personer viktig bevisning så att två personer kunde dömas för brottsligheten. En man hade anlitat en kvinna för att hämta 100 gram kokain. När en medhjälpare hämtade narkotikan fanns det bara 85 gram. Mannen ringde då till kvinnan och var upprörd. I samtalet nämndes aldrig vilken narkotika det rörde sig om. Direkt efter det samtalet ringde mannen till en kompis och sa att han trodde att kvinnan stulit 15 gram. Mannen dömdes för grovt narkotikabrott och annan brottslighet till fängelse. Kvinnan dömdes i hovrätten för grovt narkotikabrott till fängelse. Hovrätten uttalade i domskälen att det av utredningen framgick att mannen har haft en ledande roll i verksamheten, vilket inte ansågs vara fallet beträffande kvinnan. Likväl framkom det enligt hovrätten genom samtalet dem emellan att hon jobbat med mannen. Hovrätten ansåg att kvinnan varit införstådd med att mannen bedrivit en verksamhet av viss omfattning och av kontakterna med hennes vän har det också framkommit att hon tjänat pengar på uppdraget. Även om mängden narkotika som hanterats i sig inte medförde att brottet var grovt bedömde hovrätten att de sammantagna omständigheterna även avseende kvinnan gjorde att brottet rubricerades som grovt narkotikabrott.

Exempel 3

En förundersökning inleddes rörande grovt narkotikabrott där flera misstänkta ingick. Förundersökningen innehöll flera olika hemliga

tvångsmedel så som HÖK, HAK, HKÖ och HDA. Utredningen ledde inte till något åtal för grovt narkotikabrott men med hjälp av bl.a. uppgifter från användningen av hemliga tvångsmedel gjordes flera olika beslag av narkotika och även vapen. Utifrån att beslag gjordes som avsåg flera narkotikabrott av normalgraden och grovt vapenbrott så delades överskottsinformation från ursprungsärendet till dessa ärenden.

I ett av ärendena placerades en kamera i en källargång (för att få fram plats för lagerhållning och förpackningscentral) som filmade när två misstänkta gömde kokain i dörrkarmar. Polisen åkte dit och tog narkotikan i beslag och därefter filmades även de misstänkta när de letade efter narkotikan.

Uppgifterna åberopades som bevisning. Samma ärende omfattade även beslag som gjordes i en lägenhet och på en fläkttrumma som var gömd i en källargång i närheten av ovan nämnda källare. De hemliga tvångsmedel som användes gällande lägenheten var HÖK, HAK och HDA. Beträffande beslaget på fläkttrumman användes HAK och HKÖ bl.a. för att koppla misstänkta till beslaget. Fyra misstänkta dömdes för bl.a. narkotikabrott till mellan sex månaders och ett år och åtta månaders fängelse.

Samma utredning innehöll även en dom gällande narkotikabrott och grovt vapenbrott. Hemlig avlyssning ledde polisen till en lägenhet där ett antal personer befann sig och förpackade cannabis och i taket påträffades ett skarpt vapen. Tre personer dömdes för bl.a. grovt vapenbrott till två år och tre månaders, två år och sex månaders respektive ett år och sex månaders fängelse.

Totalt delades uppgifter som härrörde från användningen av hemliga tvångsmedel i utredningen om grovt narkotikabrott vidare till 23 olika polisiära K-ärenden.

Analys

Statistiken har under ett antal år visat en årlig ökning av antalet personer som är föremål för HAK, från 546 personer 2015 till 1 704 personer 2020. Under 2021 noterades en minskning till 1 384 personer vartefter antalet ökade något under 2022 till 1 465. Under 2023 ökade antalet personer som var föremål för HAK till 1 837 personer, en procentuell ökning med 25 procentenheter jämfört med året innan och den högsta nivån sedan 2012.

Antalet tillstånd till HAK som beviljats under 2023 har inte ökat på motsvarande sätt. År 2023 beviljades totalt 4 203 tillstånd vilket kan jämföras med 2022 då 4 108 tillstånd beviljades. Det motsvarar en mindre ökning med två procentenheter. Sett över ett antal år bakåt har antalet tillstånd ökat något varje år sedan 2021 men antalet är alltjämt inte uppe på de nivåer som noterades för 2020 (5 072 tillstånd) och 2019 (4 793 tillstånd).

HAK har under 2023, likt tidigare år, framförallt beviljats i förundersökningar som rör brottstyperna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott. Under föregående år ökade antalet personer som var föremål för HAK inom alla brottskategorier, förutom i kategorin tillgreppsbrott. I princip samma mönster noteras för antalet beviljade tillstånd, där antalet ökade i alla brottskategorier utom beträffande narkotikabrott eller smuggling.

Antalet personer som har avlyssnats med anledning av misstanke om narkotikabrott eller smuggling var förra året 733 personer och antalet beviljade tillstånd 1 747. Året innan var motsvarande siffror 635 personer och 1 875 tillstånd.

I kategorin våldsbrott har antalet personer som varit föremål för HAK och beviljade tillstånd skiftat något över tid. År 2020 var 614 personer som misstänktes för våldsbrott föremål för HAK och 1 881 tillstånd beviljades. År 2021 minskade antalet personer till 452 och antalet tillstånd till 1 223. Förra året var motsvarande siffror 685 personer och 1 556 tillstånd.

Antalet personer som var föremål för HAK och antalet beviljade tillstånd i förundersökningar som rörde sexualbrott eller människohandel ökade något under 2023 till 19 personer och 46 tillstånd, vilket kan jämföras med 16 personer och 39 tillstånd under 2022. Antalen når dock inte upp till de nivåer som noterades för 2020 och 2021 då 30 personer varje år var föremål för HAK och 91 respektive 69 tillstånd beviljades.

I övriga brottskategorier noteras en ökning under 2023 både vad avser antalet personer och antalet beviljade tillstånd i förundersökningar som rör ekonomisk brottslighet. År 2019 var 40 personer föremål för HAK och 165 tillstånd beviljades, 2022 var den siffran 45 personer och 167 tillstånd. Förra året var 78 personer föremål för HAK och 209 tillstånd beviljades inom ramen för en förundersökning om ekonomisk brottslighet.

Statistiken visar att användningen av hemliga tvångsmedel överlag har ökat något under 2023. En möjlig förklaring kan vara den brottsutveckling som skett i samhället under senare år, vilken även fortsatt under 2023. Grova våldsbrott i form av skjutningar och sprängningar har ökat och den organiserade brottsligheten är utbredd. Den omständigheten att användning av HAK fortsatt öka inom brottskategorierna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott talar också för detta.

Antalet personer som har varit föremål för HAK har ökat betydligt under 2023 jämfört med föregående år. Samma ökning noteras inte beträffande antalet beviljade tillstånd. Detta kan bero på att tillstånd förlängts i mindre utsträckning jämfört med tidigare år. För detta talar även att den genomsnittliga avlyssningstiden har minskat med fem dagar jämfört med 2022. Under 2023 var den genomsnittliga avlyssningstiden 43 dagar.

En annan förklaring till den ökade användningen av HAK och övriga hemliga tvångsmedel kan vara de ändringar i rättegångsbalken som trädde i kraft den 1 oktober 2023. Författningsändringarna innebär att hemliga tvångsmedel,

däribland HAK, kan används i fler fall än tidigare (se 27 kap. 18 a § rättegångsbalken). De utökade möjligheterna att använda HAK påverkar dock endast användningen under det fjärde kvartalet.

Under 2021 noterades en minskning av antalet tillstånd till HAK vilken då förklarades med att myndigheterna fick tillgång till information från de krypterade tjänsterna Encrochat, SkyECC och Anom. Betydelsen av information från dessa tjänster kan nu antas avta successivt. Den ökade användningen av framför allt HAK talar för att betydelsen av information från de krypterade tjänsterna avtagit under 2023 och att de brottsbekämpande myndigheterna återgått till att använda de traditionella hemliga tvångsmedlen.

Nyttoanalys

Redovisningen av vilken nytta HAK haft för brottsbekämpningen bygger på subjektiva uppskattningar av nyttan gjorda av de åklagare som varit förundersökningsledare. Nyttoredovisningen innehåller inte någon värdering eller gradering av nyttan, utan att redovisningen avser ett binärt förhållande, antingen nytta eller ingen nytta.

På samma sätt som tidigare år föreligger det förhållandevis stora skillnader mellan de olika nyttoparametrarna. Samtidigt kan konstateras att de inbördes förhållandena mellan parametrarna ligger relativt fast över tid. Nyttoredovisningen visar att HAK har störst nytta under en förundersökning, framför allt genom att uppgifterna utgjort underlag i en förhörssituation (40 %), medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras (49 %) eller lett till stärkta misstankar mot den misstänkta (42 %).

5 Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Sedan den 1 augusti 2020 kan domstol meddela vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (HAK) genom ett förenklat förfarande. Underlaget för årets redovisning är för första gången hämtat från ärendehanteringssystemet HTM-Cåbra. Tidigare år har redovisningen baserats på manuellt lämnade uppgifter av de operativa åklagarenheterna. Eftersom bestämmelsen endast varit tillämplig under några få år är det svårt att jämföra statistiken från 2020 med senare års siffror.

Antalet personer

Det förenklade förfarandet har använts mot 200 personer under 2023. Motsvarande siffra för 2022 var 196 personer. Under 2021 och 2020 användes det förenklade förfarandet mot 151 respektive 85 personer.

Antalet tillstånd

Det har meddelats 418 tillstånd med stöd av bestämmelsen om det förenklade förfarandet. Under 2022 meddelades 283 tillstånd, under 2021 var motsvarande siffra 215 tillstånd och under 2020 meddelades 115 tillstånd.

Antalet avslag

Domstol har inte avslagit åklagares begäran om tillstånd enligt det förenklade förfarandet under 2023. Inte heller under åren 2020 till 2022 avslag domstol någon sådan begäran.

Antalet interimistiska beslut

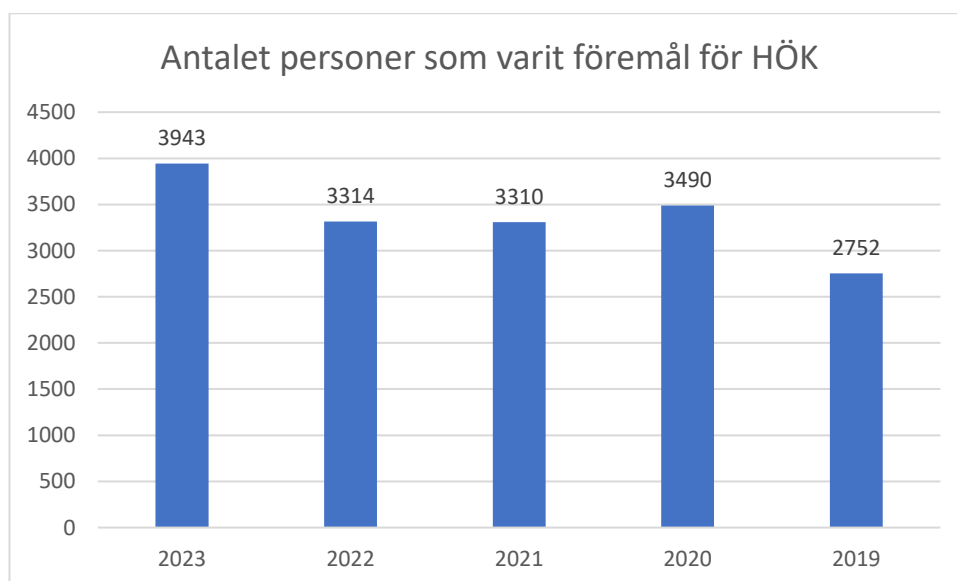
Åklagare har inte fattat några interimistiska beslut enligt det förenklade förfarandet under 2023. Året dessförinnan meddelade åklagare nio interimistiska beslut, vilka samtliga faststälts av domstol.

6 Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (HÖK) innebär att uppgifter hämtas in om meddelanden. Det gäller bl.a. uppgifter om vilka telefoner som varit i kontakt med varandra och när det har ägt rum. Uppgifter kan också hämtas in om vilka telefoner som funnits i ett visst område och uppgifter om i vilket område en viss telefon finns eller har funnits. Uppgifter om vad som sägs eller har sagts får inte hämtas in med stöd av ett tillstånd till HÖK.

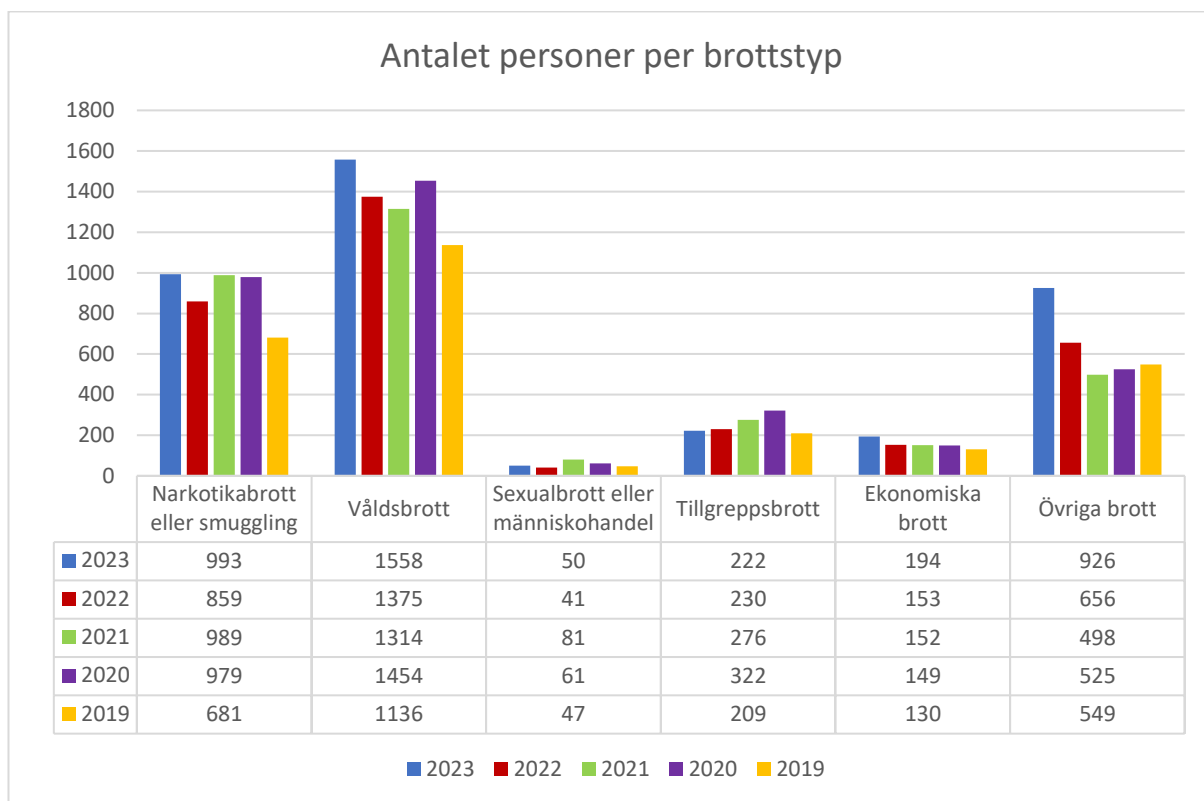
Antalet personer

Under 2023 användes HÖK mot 3 943 personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet personer fördelade på brottstyp

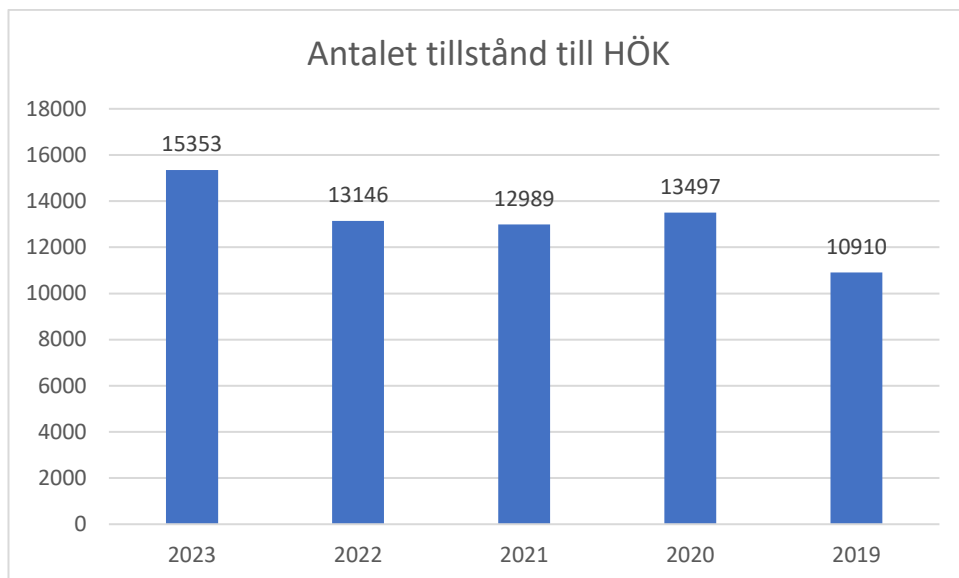
Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper och jämfört med tidigare år på följande sätt.

Antalet tillstånd

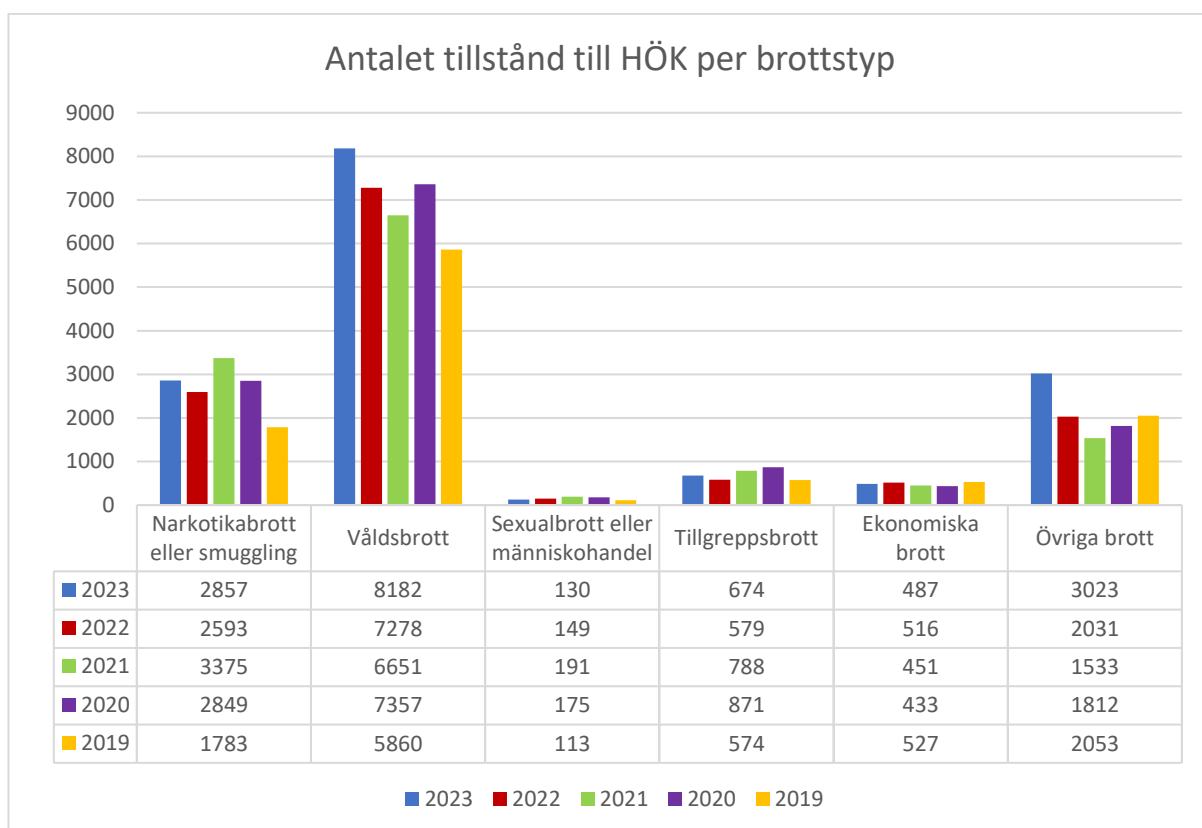
Ett tillstånd avser även i detta sammanhang ett telefonnummer eller annan adress. Det innebär att en misstänkt person kan vara föremål för flera tillstånd om han eller hon använder sig av flera telefoner eller andra adresser vid elektronisk kommunikation.

Under 2023 gavs 15 353 tillstånd till HÖK. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt.

Avslag

En ansökan om tillstånd till HÖK som åklagare lämnar till domstol kan avse flera teleadresser. Ett negativt beslut från en domstol avseende en ansökan som innehåller flera teleadresser kommer att resultera i flera avslag.

Domstol har avslagit åklagares begäran om tillstånd till HÖK i 127 fall. Motsvarande siffror för 2022, 2021, 2020 respektive 2019 var 87, 100, 102 respektive 117 fall.

Antalet interimistiska beslut

Åklagare har under 2023 fattat 234 interimistiska beslut om HÖK. Motsvarande siffra för 2022, 2021, 2020 respektive 2019 var 241, 114, 139 respektive 86 beslut.

Domstol har inte upphävt något interimistiskt beslut under 2023. Under 2022 upphävde domstol fyra interimistiska beslut.

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HÖK har haft för brottsbekämpningen beskrivs här fyra anonymiserade ärenden.

Exempel 4

Ett ärende inleddes med att en person boende i södra Sverige stämt träff med en ung flicka på annan ort i Sverige. Han greps och husrannsakan genomfördes i hans bostad. I ärendet inhämtades tillstånd till HÖK avseende misstänkts telefon. Detta gjorde det lättare att kartlägga var mannen varit och kunde i kombination med ip-adresser från inloggningar på Snapchat knyta honom till enskilda händelser. Det blev också tydligt när han påbörjade resan mot den ort där de hade stämt träff och var han befann sig i den orten. Mannen dömdes i hovrätten för flertalet brott riktade mot barn såsom grov våldtäkt mot barn, våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering till fängelse i åtta år och sex månader.

Exempel 5

Sent en kväll sitter två personer på sin veranda framför sitt hus och röker när det kör in en bil på deras uppfart. De bor ödsligt så det är inte mycket trafik på vägen utanför. Passageraren i bilen kliver ut och avlossar minst sex skott mot dem. Båda målsägandena kunde namnge passageraren.

Gärningsmannen (passageraren) förnekade att han hade varit på platsen men med hjälp av HÖK kunde åklagaren visa att hans telefon hade kopplat upp mot en mast i närheten av målsägandenas bostad och brottsplatsen en stund före skjutningen. Det gick också att följa hur telefonen rörde sig efter gärningen, vilket kunde motbevisa mannens invändning om att han inte befunnit sig i området överhuvudtaget. Gärningsmannen dömdes för försök till mord till tolv års fängelse.

Exempel 6

I ett ärende om rån lyckades utredningen inte lokalisera en telefon som en misstänkt aktivt använde. Genom annan utredning framkom det vilket telefonnummer som den misstänkta använde. Med uppgifter från HÖK kunde det klarläggas att telefonen var aktiv och kopplade upp i närheten av brottsplatsen samt att den hade kontakt med en annan misstänkt i ärendet. Genom en brukaranalys kunde den knytas till den misstänkta. Uppgifterna åberopades som bevisning. Den misstänkta dömdes för två rån och påföljden bestämdes till slutna ungdomsvård i tio månader.

Exempel 7

I ett ärende som rörde bl.a. grovt sabotage mot blåljusverksamhet i samband med en koranbränning inhämtades HÖK-uppgifter bestående av individuell teletrafik, positionering och basstationstömningar för att knyta misstänkta till platsen för händelsen och till varandra. Uppgifterna åberopades som bevisning. Målet överklagades i vissa delar till hovrätten. Hovrättens prövning omfattade fyra av de åtta personer som åtalades vid tingsrätten. I hovrätten dömdes tre personer för bl.a. grovt sabotage mot blåljusverksamhet och en bevisstalan mot en fjärde person fastställdes. Hovrätten fastställde vidare påföljden om fängelse i två år och sex månader för en tilltalad och bestämde påföljden för två av de tilltalade till ungdomsvård i förening med ett större antal timmar ungdomstjänst.

Analys

Under åren 2017 till 2020 har antalet personer som varit föremål för HÖK ökat år för år, från 2 162 personer år 2017 till 3 490 personer år 2020. Mönstret bröts sedan 2021 och 2022 då antalet personer minskade till 3 310 respektive 3 314 personer. År 2023 konstateras åter en ökning, till 3 943 personer. Det är en ökning med 19 procentenheter jämfört med föregående år och även det högsta antal som redovisats de senaste tio åren.

Även antalet tillstånd som beviljats under 2023 har ökat jämfört med tidigare år. År 2023 beviljades 15 353 tillstånd vilket är en tydlig ökning både jämfört med föregående år (13 146 tillstånd) och sett över ett antal år bakåt. Även antalet beviljade tillstånd är det högsta antal som redovisats under de senaste tio åren.

Uppdelat på brottstyper visar statistiken att HÖK används främst i förundersökningar som rör kategorierna våldsbrott, narkotikabrott eller smuggling och övriga brott. Under 2023 var, som tidigare nämnts, 3 943 personer föremål för HÖK, av dessa var 993 misstänkta för narkotikabrott eller smuggling, 1 558 för våldsbrott och 926 för övriga brott.

När antalet beviljade tillstånd till HÖK delas upp per brottstyp visar statistiken för 2023 att – likt tidigare år – det beviljas betydligt fler tillstånd i förundersökningar som rör våldsbrott (8 182 tillstånd av totalt 15 353) jämfört med övriga brottstyper.

Statistiken över användningen av HÖK visar också en tydlig ökning i kategorin övriga brott. Under 2023 användes HÖK mot 926 personer och 3 023 tillstånd beviljades beträffande brottstypen övriga brott. Motsvarande siffror för 2022 var 656 personer och 2 031 tillstånd. Det är en ökning om 41 procentenheter (personer) och 49 procentenheter (tillstånd) vid en jämförelse mellan de två senaste åren.

På samma sätt som tidigare år visar de redovisade siffrorna att HÖK används i mycket få ärenden som rör sexualbrott och människohandel. År 2023 var 50 personer föremål för HÖK och 130 tillstånd beviljades. Även beträffande tillgreppsbrott och ekonomiska brott är antalet personer som var föremål för HÖK och antalet beviljade tillstånd begränsat.

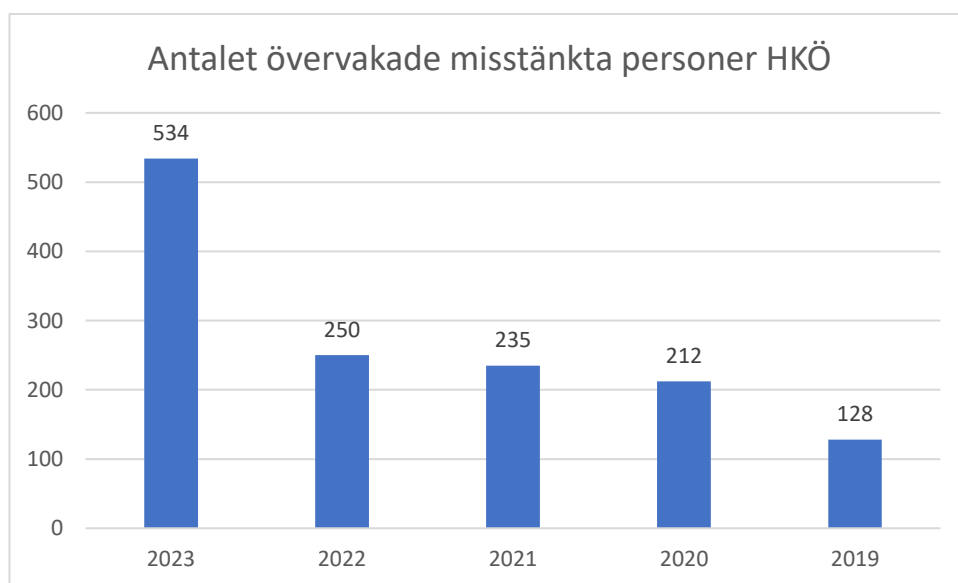
Den tydliga ökning av antalet övervakade personer och beviljade tillstånd kan till viss del sannolikt förklaras av de många allvarliga våldsbrott som ägde rum under 2023 och av de ökade möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel som trädde i kraft den 1 oktober 2023. På motsvarande sätt som för HAK innebär författningsändringarna att HÖK numera kan användas i samband med förundersökningar om fler typer av brott (se 27 kap. 19 a § rättegångsbalken).

7 Hemlig kameraövervakning

Hemlig kameraövervakning (HKÖ) innebär i huvudsak att fjärrstyrda kameror används för personövervakning vid förundersökning i brottmål utan att upplysning om övervakningen lämnas. Åtgärden får avse en plats där den som är skäligen misstänkt kan antas komma att uppehålla sig eller, om det inte finns någon skäligen misstänkt, den plats där brottet har begåtts eller en nära omgivning till denna plats. Från och med den 1 oktober 2023 kan ett tillstånd avse den skäligen misstänkta i stället för en viss plats, om det finns särskilda skäl för det.

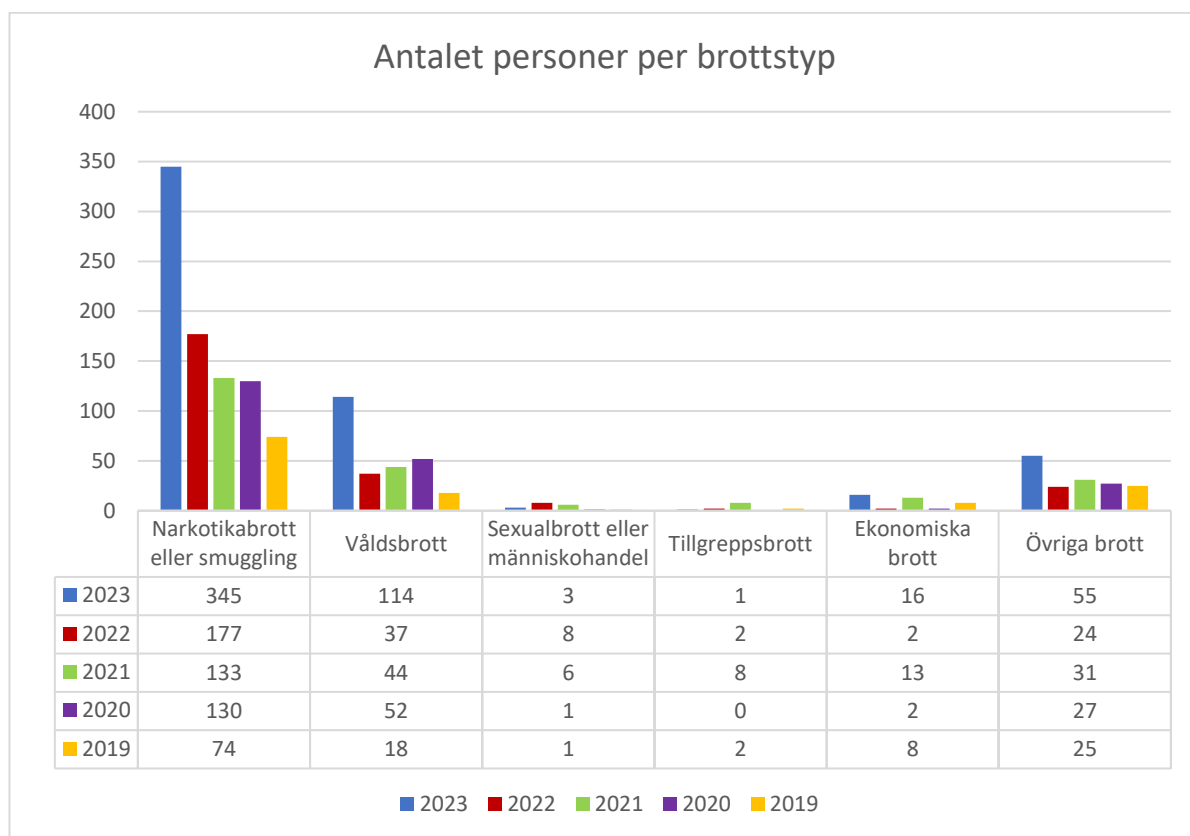
Antalet personer

Under 2023 användes HKÖ mot 534 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

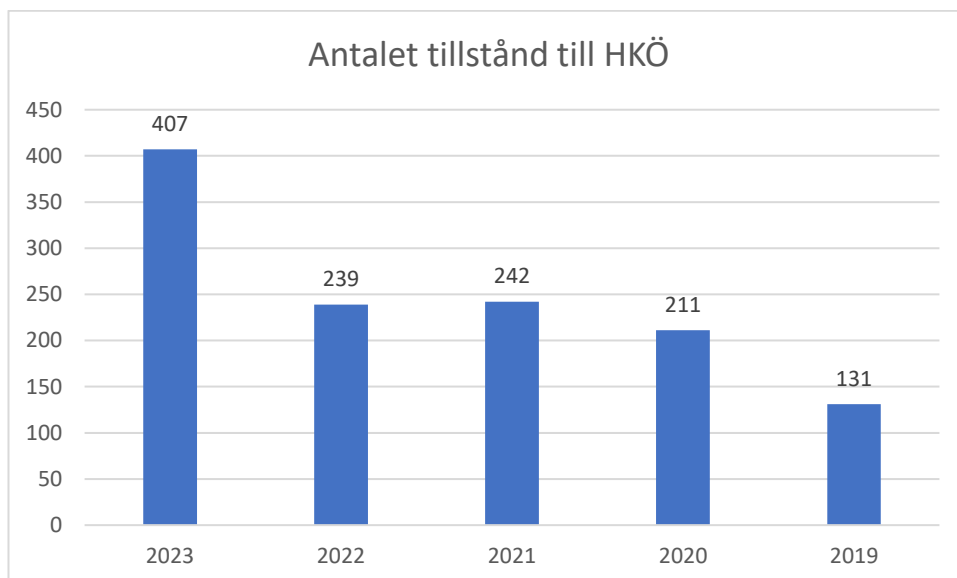
Antalet personer fördelade på brottstyp

Följande diagram visar hur antalet personer fördelar sig mellan olika brottstyper och i jämförelse med tidigare år på följande sätt.

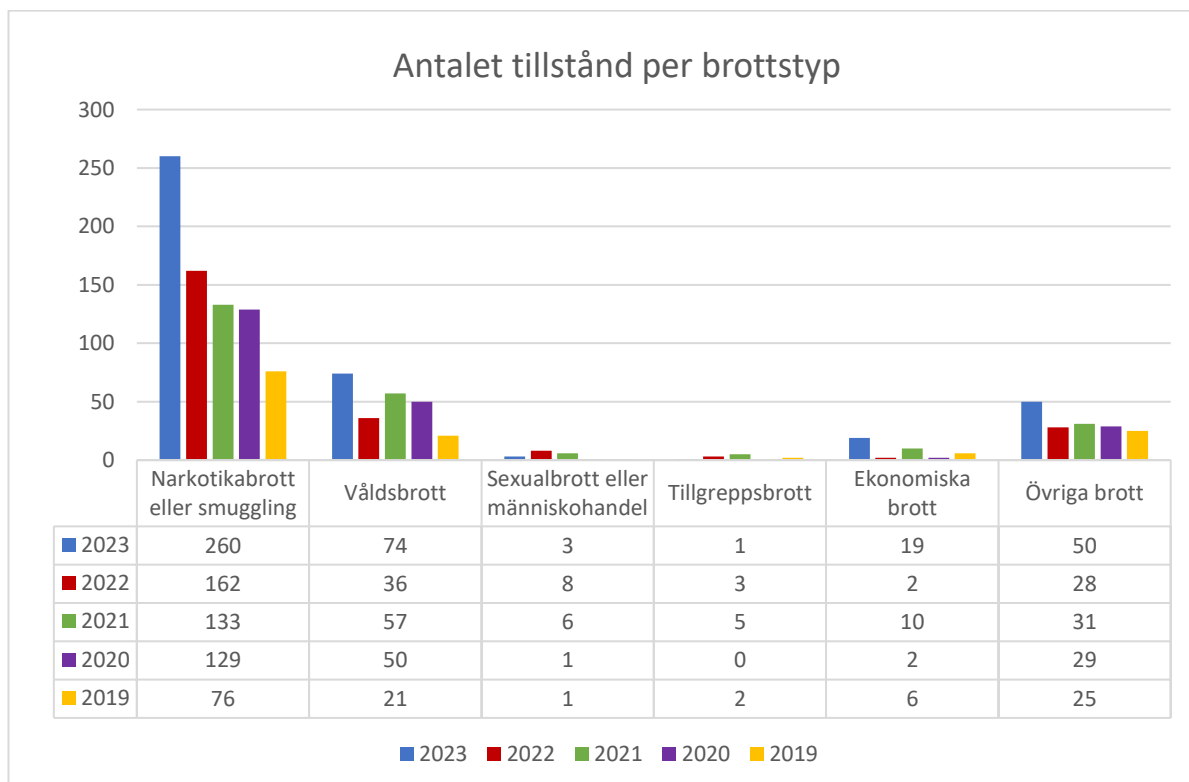
Antalet tillstånd

Under 2023 gavs 407 tillstånd till HKÖ. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper och i jämförelse med tidigare år på följande sätt.

Avslag

Domstol har under 2023 i fem fall avslagit en åklagares begäran om tillstånd till HKÖ. Motsvarande siffra för 2022 var två och för 2021 sex fall.

Interimistiska beslut

Åklagare har under 2023 fattat 84 interimistiska beslut, 82 av dessa har fastställts av domstol och två har upphävts.

Under 2022, 2021, 2020 respektive 2019 fattade åklagare 54, 50, 37 respektive 18 interimistiska beslut. Samtliga beslut fastställdes av domstol med undantag för 2022 då två upphävdes.

Tvångsmedlets varaktighet

Den tid som HKÖ pågått redovisas i hela dagar.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2018	54	31	255	1
2019	40	29	193	1
2020	48	34	292	1
2021	35	26	210	1
2022	40	30	253	1
2023	43	30	231	1

Nytan av hemlig kameraövervakning

Nedan redovisas i vilken omfattning HKÖ har inneburit något resultat för utredningen. I de ärenden som omfattas av nyttoredovisningen har HKÖ använts vid 363 brott. Föregående år var motsvarande siffra 232 brott 2022, 224 brott 2021, 151 brott 2020 och 176 brott 2019.

Under förundersökning

	2023		2022	2021	2020	2019
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
utgjort underlag i en förhörssituation	89	25 %	47 %	46 %	50 %	52 %
medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	232	64 %	70 %	70 %	81 %	70 %

bidragit till att annat tvångsmedel har använts mot den misstänkta	83	23 %	40 %	38 %	48 %	46 %
bidragit till utredning av brottsutbyte	24	7 %	7 %	10 %	19 %	10 %
lett till stärkta misstankar mot den misstänkta	117	32 %	49 %	42 %	56 %	55 %

Efter förundersökning

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att den misstänkta kunnat avföras från utredningen	16	4 %	6 %	7 %	3 %	15 %
bidragit till att den misstänkta kunnat åtalas	83	23 %	34 %	40 %	36 %	45 %
åberopats som bevisning i stämningsansökan	81	22 %	30 %	34 %	34 %	43 %

Överskottsinformation

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	43	12 %	14 %	19 %	27 %	15 %
använts för att utreda brott i en annan förundersökning	16	4 %	5 %	5 %	3 %	5 %

Övrigt

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	100	28 %	47 %	27 %	45 %	45 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HKÖ haft för brottsbekämpningen redovisas här ett anonymiserat ärende.

Exempel 8

Ärendet inleddes som ett spaningsärende under november 2022 med en misstanke om att större partier kokain kom in till Värmland med en viss regelbundenhet och att A och B hade en central roll i den hanteringen. Tillstånd inhämtades till HAK. Avlyssningen stärkte misstankarna men det var först efter tillslag i februari 2023 som det kunde konstateras att större mängder narkotika hade hanterats och av vilka gärningspersoner. A bedömdes agera som huvudman, han styrde verksamheten men tog aldrig del av den praktiska hanteringen. Han var mycket försiktig vid hanteringen av telefoner, bytte ofta nummer och använde uteslutande krypterade appar. Det var först efter beslut om HKÖ och HRA vid och i den lägenhet som A disponerade som A:s roll kunde klargöras.

Hovrätten anslöt sig till tingsrättens värdering av utredningen och konstaterade att de avlyssnade samtalen (från rumsavlyssningen) entydigt ledde till slutsatsen att A och B bedrev organiserad narkotikahandel såsom åklagaren gjort gällande. Hovrätten ansåg vidare att det var bevisat att A som förberedande åtgärder träffat överenskommelse med säljare om förvärv av kokainet och att han och B tillsammans med annan förvarade och befordrade vederlaget om 150 000 kr. A dömdes för grovt narkotikabrott och penningtvättbrott till fängelse i fyra år och utvisning med ett återreseförbud som inte är tidsbegränsat. B dömdes för grovt narkotikabrott till fängelse i tre år och sex månader. Domen är överklagad av A.

Analys

HKÖ används i mindre utsträckning än de flesta andra hemliga tvångsmedel. Antalet övervakade personer och tillstånd till HKÖ ökade dock markant under 2023 jämfört med föregående år. År 2023 övervakades 534 personer och 407 tillstånd beviljades. Det kan jämföras med 2022 då 250 personer övervakades och 239 tillstånd beviljades. Vid en jämförelse innebär det en procentuell ökning med 114 procentenheter respektive 70 procentenheter.

Ökningen under 2023 har framför allt skett i förundersökningar som rör brottstyperna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott. Samma mönster har visat sig vid analysen av användningen av HAK och HÖK. Under 2023 övervakades 345 personer som misstänktes för narkotikabrott eller smuggling och 260 tillstånd beviljades. Motsvarande siffror för 2022 var 177 personer och 162 tillstånd. För brottskategorin våldsbrott kan utläsas att 114 personer övervakades förra året och att 74 tillstånd beviljades. Vid en jämförelse med 2022 var motsvarande siffror 37 personer och 36 tillstånd.

Den genomsnittliga övervakningstiden har ökat något från 40 dagar år 2022 till 43 dagar 2023.

En möjlig förklaring till föregående års ökning kan vara att de brottsbekämpande myndigheternas tekniska förmåga har ökat under senare år, bland annat genom en ökad användning av drönare.

Samtidigt som statistiken visar en betydande procentuell ökning av HKÖ så används tvångsmedlet fortfarande i förhållandevis få fall jämfört med de flesta andra hemliga tvångsmedel. Ökningen under 2023 får därför värderas med viss försiktighet och kommande års redovisningar får utvisa om det är en tillfällig ökning eller om HKÖ fortsatt kommer att öka.

Nyttoanalys

Redovisningen av vilken nytta HKÖ har haft för brottsbekämpningen bygger på subjektiva uppskattningar av nyttan gjorda av de åklagare som varit förundersökningsledare. Nyttoredovisningen innehåller inte någon värdering eller gradering av nyttan, utan redovisningen avser ett binärt förhållande, någon nytta eller ingen nytta.

Redovisningen omfattar användningen av HKÖ i ärenden där förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan fattats under 2023. Det innebär att de författningsändringar som trädde i kraft den 1 oktober 2023 endast i liten omfattning bör ha påverkat nyttoredovisningen.

Både antalet nyttor och hur stor andel de utgjort av samtliga övervakade personer redovisas. Eftersom samma tvångsmedelsanvändning kan resultera i flera olika nyttor kan summan överstiga 100 procent.

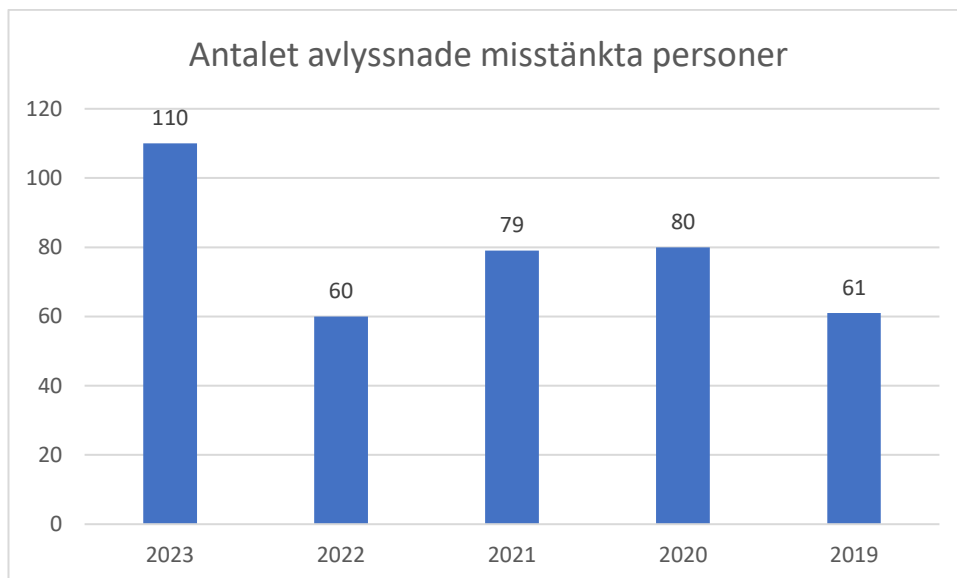
På samma sätt som tidigare år föreligger det förhållandevis stora skillnader mellan de olika nyttoparametrarna. Tidigare år har de inbördes förhållandena mellan parametrarna legat relativt fast över tid. Under 2023 har den procentuella nyttan för i princip alla parametrar minskat. Någon självklar förklaring till den minskade andelen nytta har inte identifierats. En möjlig påverkansfaktor kan vara tillstånd som beviljats men som av olika anledningar inte verkställts och således inte resulterat i någon nytta. Den parameter som fortfarande är relativt konstant i förhållande till tidigare år är att uppgifter i 64 procent av ärendena har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras.

8 Hemlig rumsavlyssning

Hemlig rumsavlyssning (HRA) innebär i huvudsak avlyssning eller upptagning av samtal eller av förhandlingar vid sammanträden eller andra sammankomster som allmänheten inte har tillträde till. Åtgärden får, med vissa undantag, avse en plats där det finns särskild anledning att anta att den som skäligen kan misstänkas kommer att uppehålla sig.

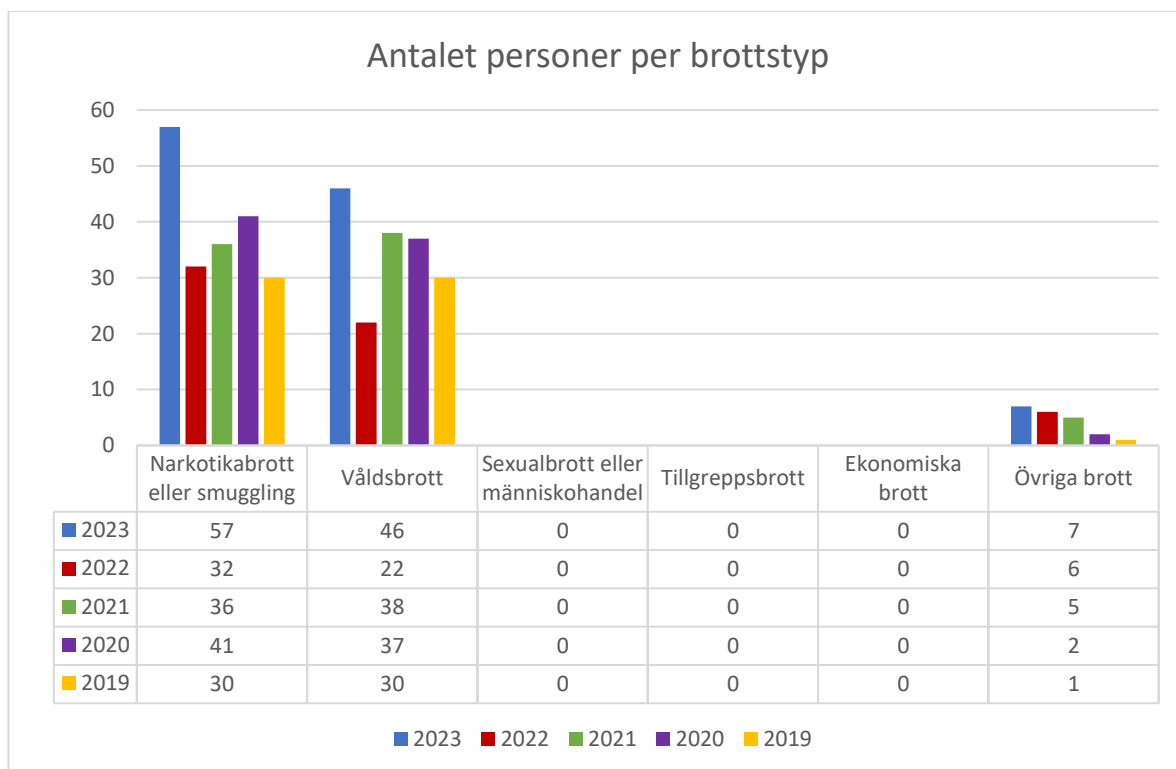
Antalet personer

Under 2023 användes HRA mot 110 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

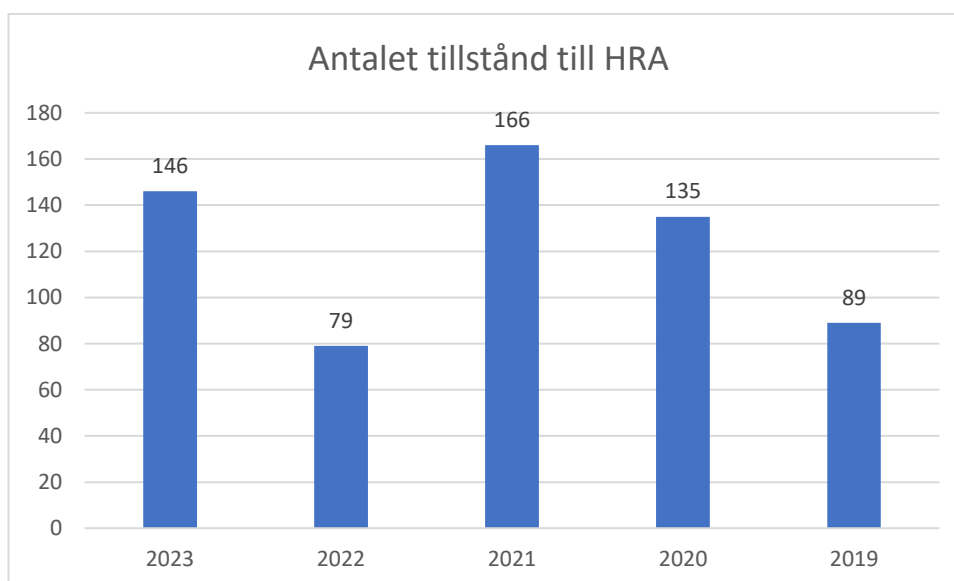
Antal personer fördelade på brottstyp

Följande diagram visar fördelningen på olika brottstyper.

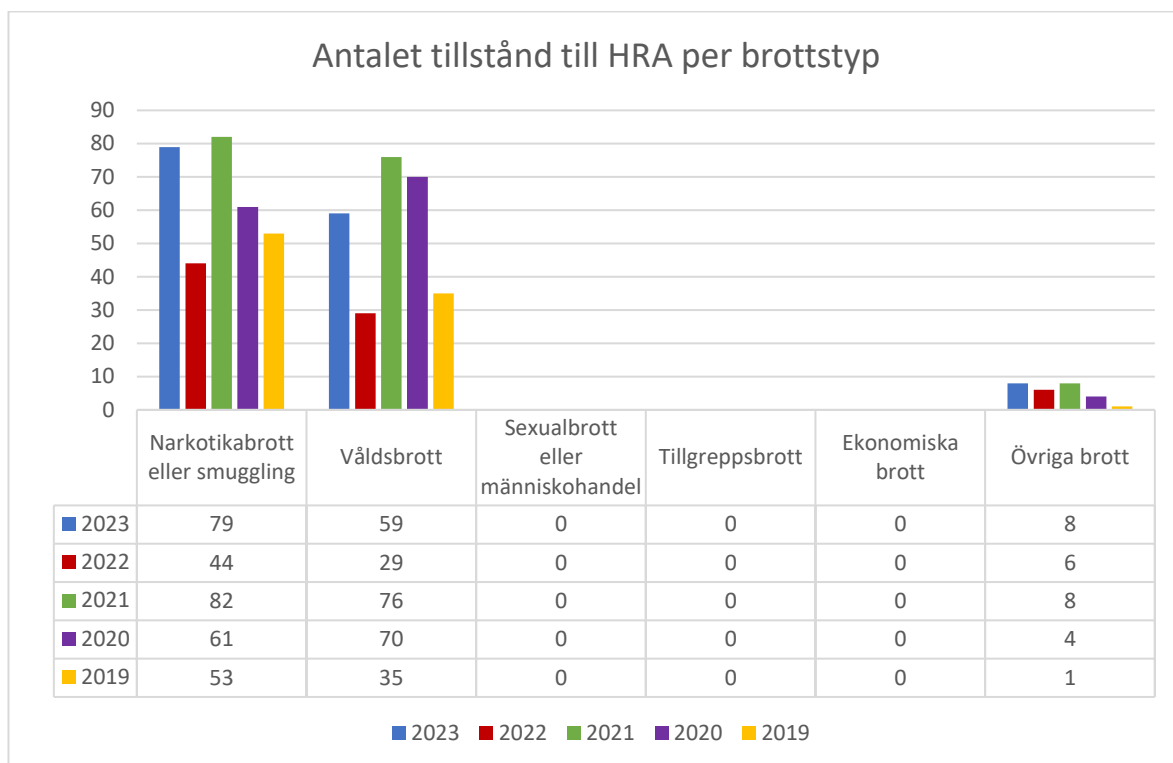
Antalet tillstånd

Under 2023 gavs 146 tillstånd till HRA. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper och jämfört med tidigare år på följande sätt.

Avslag

Domstol har inte avslagit någon åklagares begäran om tillstånd till HRA under 2023. Under 2022 avslog domstol i två fall, under 2021 i 13 fall. År 2020 avslogs inte någon begäran och 2019 avslog domstol åklagares begäran i två fall.

Tvångsmedlets varaktighet

Den tid som HRA pågått redovisas i hela dagar.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2018	65	30	324	6
2019	45	27	287	2
2020	54	31	292	2
2021	45	27	256	2
2022	32	19	168	7
2023	51	31	307	1

Nyttan av hemlig rumsavlyssning

Nedan anges i vilken omfattning HRA har inneburit något resultat för utredningen. I de ärenden som omfattas av nyttoredovisningen har HRA använts vid 72 brott under 2023 (77 brott under 2022, 47 brott 2021, 71 brott 2020 och 54 brott 2019).

Under förundersökning

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
utgjort underlag i en förhörssituation	25	35 %	60 %	45 %	28 %	35 %
medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	48	67 %	71 %	53 %	61 %	57 %
bidragit till att annat tvångsmedel har använts mot den misstänkta	19	26 %	34 %	32 %	28 %	19 %
bidragit till utredning av brottsutbyte	7	10 %	10 %	11 %	4 %	2 %
lett till stärkta misstankar mot den misstänkta	25	35 %	65 %	38 %	34 %	22 %

Efter förundersökning

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att den misstänkta kunnat avföras från utredningen	6	8 %	8 %	2 %	4 %	19 %
bidragit till att den misstänkta kunnat åtalas	21	29 %	42 %	28 %	15 %	11 %
åberopats som bevisning i stämningsansökan	20	28 %	42 %	30 %	15 %	33 %

Överskottsinformation

Uppgifterna har...	2023		2022	2021	2020	2019
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	10	14 %	36 %	21 %	18 %	6 %

använts för att utreda brott i en annan förundersökning	10	14 %	8 %	13 %	7 %	4 %
---	----	------	-----	------	-----	-----

Övrigt

	2023		2022	2021	2020	2019
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	18	25 %	65 %	38 %	34 %	37 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HRA har haft för brottsbekämpningen redovisas här ett anonymiserat ärende.

Exempel 9

Ärendet rörde en transport av större mängder narkotika på en segelbåt. De två personer som åtalats för att ha framfört båten med narkotikan gjorde gällande att de lämnat båten innan narkotikan lastades på. Av annan bevisning framkom att båten gått in i en hamn i Salvador p.g.a. dåligt väder och problem med seglet. Av samtal som kunnat avlyssnas genom beslut om HRA hördes den ena av besättningsmännen tala i telefon med den andra besättningsmannen. De talade om händelsen och det beskrevs bl.a. att de fått gå in i Salvador p.g.a. dåligt väder. Samtalet ägde rum via en krypterad app och kunde därför inte fångas upp genom avlyssning av elektronisk kommunikation. Bevisningen återropades i domstol. Hovrätten dömde båda för synnerligen grovt narkotikabrott till långa fängelsestraff. Se även exempel 11.

Analys

HRA är det tvångsmedel som används minst jämfört med övriga typer av hemliga tvångsmedel. Under 2023 beviljades 146 tillstånd till HRA och 110 personer avlyssnades. Det är en ökning jämfört med 2022, då antalet tillstånd var 79 och antalet avlyssnade personer var 60. Åren dessförinnan var dock antalet avlyssnade personer och tillstånd i nivå med statistiken för 2023. År 2021 beviljades nämligen 166 tillstånd till HRA och 79 personer avlyssnades. År 2020 beviljades 135 tillstånd och 80 personer avlyssnades.

Vid en jämförelse med andra hemliga tvångsmedel framstår användningen av HRA, liksom tidigare år, som begränsad. Den procentuella ökningen är visserligen hög och kan möjligen beror på samma orsaker som tidigare angetts, t.ex. den ökade mängden allvarliga våldsbrott. Liksom tidigare år har

HRA använts i stort sett uteslutande vid brottstyperna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott.

Beträffande avlyssningstiden noteras en ökning såväl beträffande genomsnittstiden som mediantiden. Under 2023 pågick övervakning i genomsnitt 51 dagar och med en mediantid om 31 dagar.

Nyttoanalys

Även vad gäller nyttan är det svårt att dra några långtgående och generella slutsatser utifrån statistiken eftersom underlaget är så begränsat.

Nyttoanalysen talar dock för att uppgifter från HRA i stor utsträckning bidrar till att effektiv spaning genomförs.

9 Hemlig dataavläsning

Lagen om hemlig dataavläsning trädde i kraft den 1 april 2020. Hemlig dataavläsning (HDA) innebär i huvudsak att Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter har rätt att – efter rättens tillstånd – i hemlighet och med ett tekniskt hjälpmedel ta sig in i t.ex. datorer, mobiltelefoner eller användarkonton till lagrings- eller kommunikationstjänster för att kunna läsa av eller ta upp uppgifter som finns i den fysiska utrustningen eller tjänsten. Ett tillstånd till HDA får beviljas för att läsa av eller ta upp

1. kommunikationsavlyssningsuppgifter
2. kommunikationsövervakningsuppgifter
3. platsuppgifter
4. kameraövervakningsuppgifter
5. rumsavlyssningsuppgifter
6. uppgifter som finns lagrade i ett avläsningsbart informationssystem men som inte avses i 1-5
7. uppgifter som visar hur ett avläsningsbart informationssystem används men som inte avses i 1-6.

Uppräkningen är uttömmande. Uppgifter i punkterna 1-5 motsvarar i huvudsak de uppgifter som kan hämtas in med HAK, HÖK, HKÖ eller HRA. Uppgifterna i punkterna 6 och 7 motsvarar uppgifter som polis och åklagare typiskt sett har rätt att ta del av vid en undersökning av ett beslagtaget föremål men som i praktiken inte är tillgängligt på grund av t.ex. kryptering eller lösenordsskydd. Numera kan dessa uppgifter även åtkommas genom det nya tvångsmedlet genomsökning på distans. En förutsättning för att kunna använda genomsökning på distans är emellertid, till skillnad från vid HDA, att inloggning görs genom autentisering i det avläsningsbara informationssystem som åtgärden avser.

I ett tillstånd till HDA ska anges bl.a. vilken typ av uppgift som får läsas av eller tas upp. Ett förlängt tillstånd räknas som ett nytt tillstånd.

Statistikuppgifterna i detta kapitel är som nämnts i kapitel 3 inte hämtade från HTM-Cåbra utan från manuellt ifyllda blanketter av de ansvariga operativa åklagarenheterna. Av blankettanvisningarna framgår bl.a. att en blankett per brott ska upprättas. Om flera personer kan misstänkas för brottet ska redovisningen ske på en blankett. En person kan vara misstänkt för flera brott och föremål för uppgiftsinhämtande i mer än ett avseende samt förekomma som misstänkt i mer än ett ärende.

Antalet ärenden

Under 2023 förekom HDA i 172 ärenden registrerade i HTM-Cåbra. Motsvarande siffra var för år 2022 var 148 ärenden och för 2021 145 ärenden.

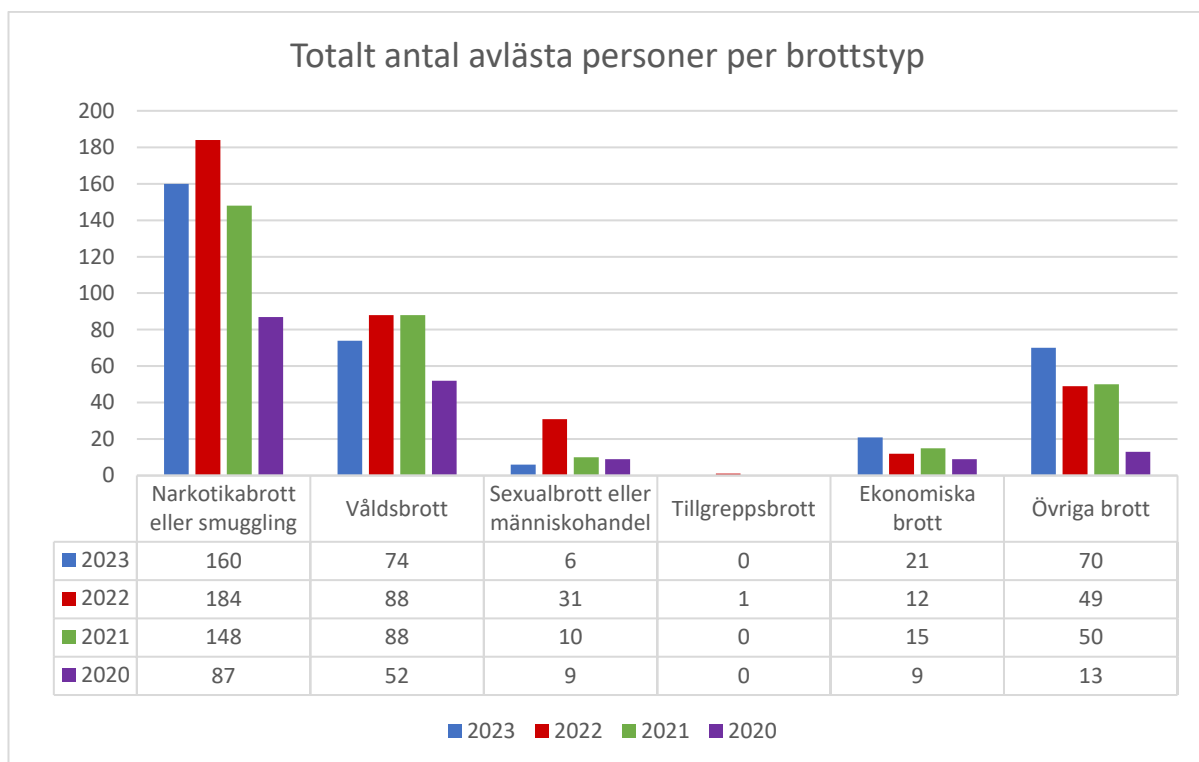
Antalet personer

Under 2023 användes HDA mot 331 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat. Eftersom tvångsmedlet infördes den 1 april 2020 är antalet för det året inte helt jämförbart med efterföljande år.

Det totala antalet personer fördelade på brottstyp

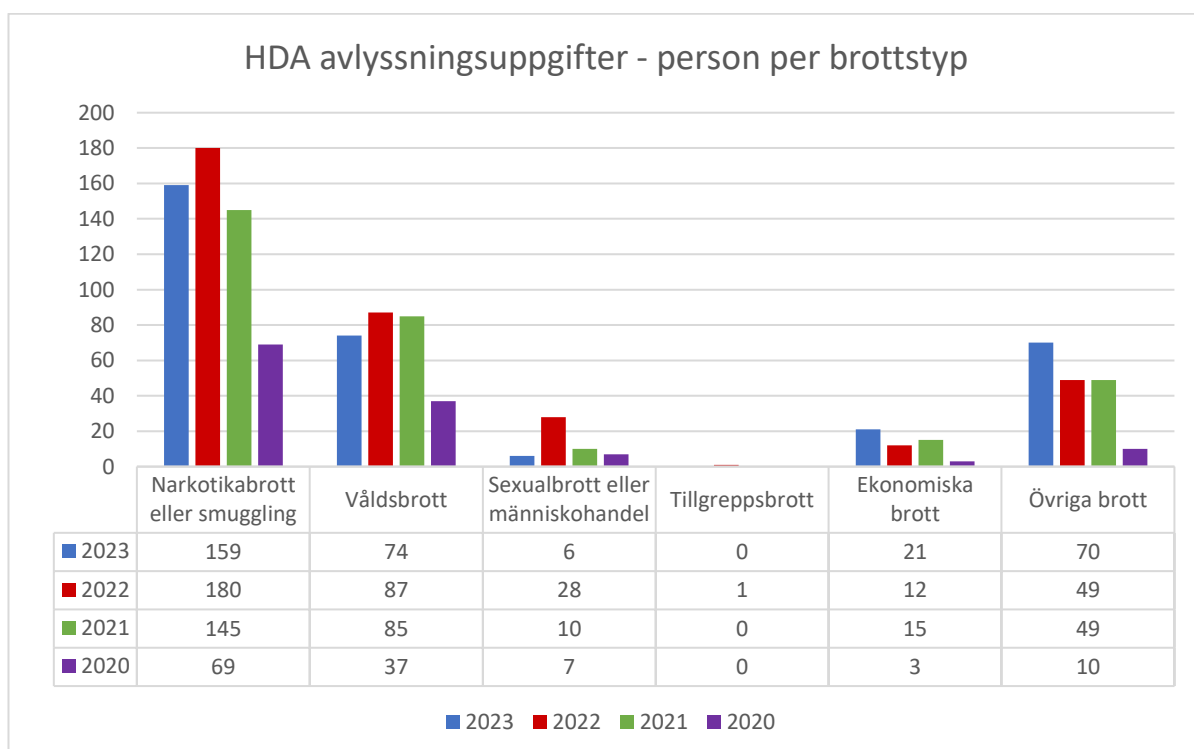
Antalet fördelar sig på följande sätt. Observera att det inte är möjligt att utläsa om samma person varit föremål för HDA med anledning av flera olika brottstyper.

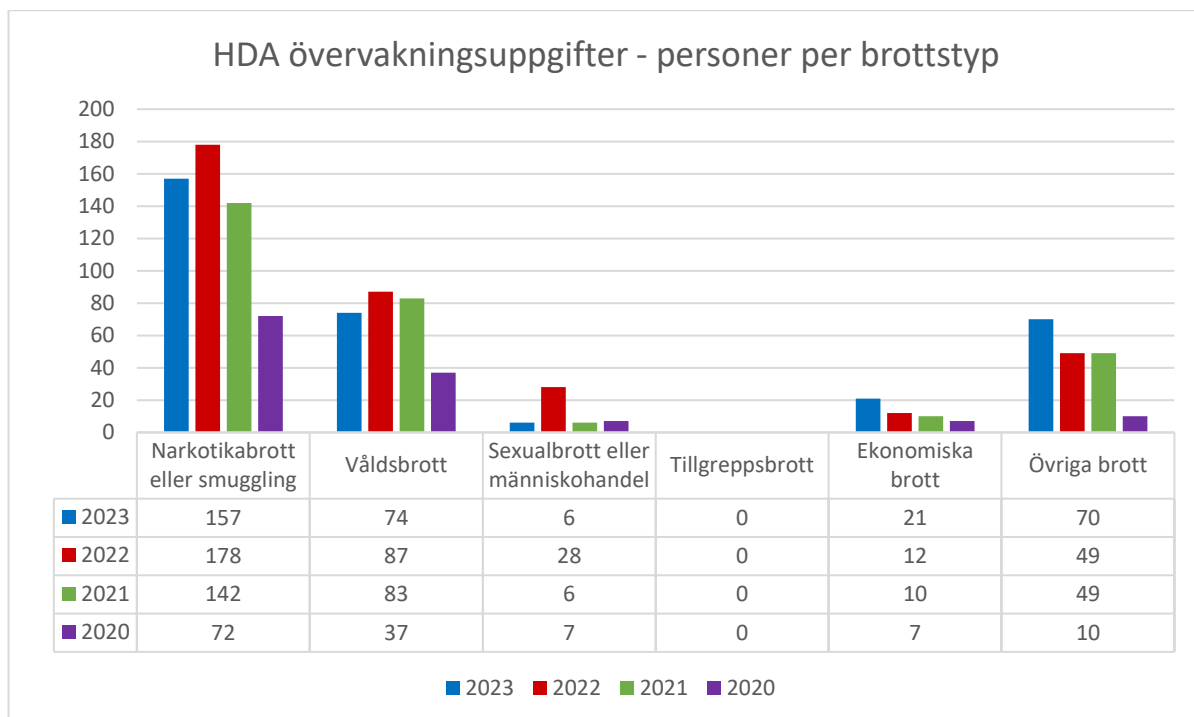
Antalet personer fördelade på brottstyp och uppgiftstyp

Antalet fördelar sig på följande sätt jämfört med föregående år.

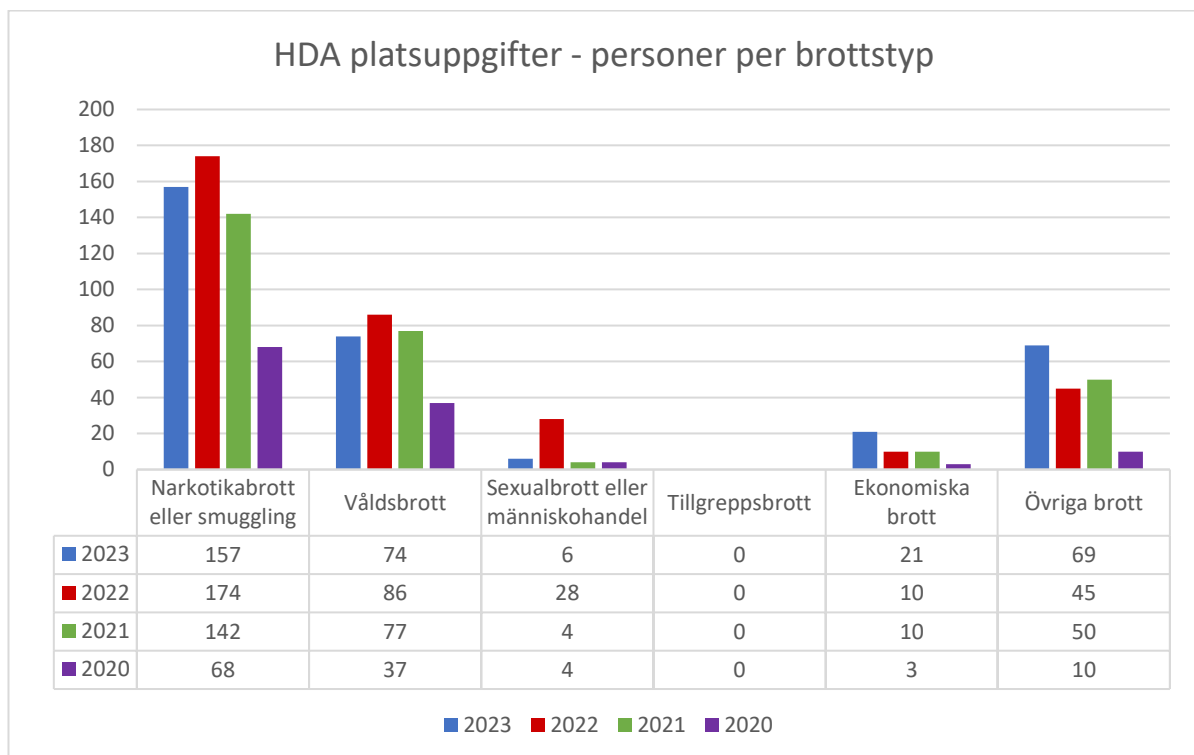
Avlyssningsuppgifter (punkten 1)

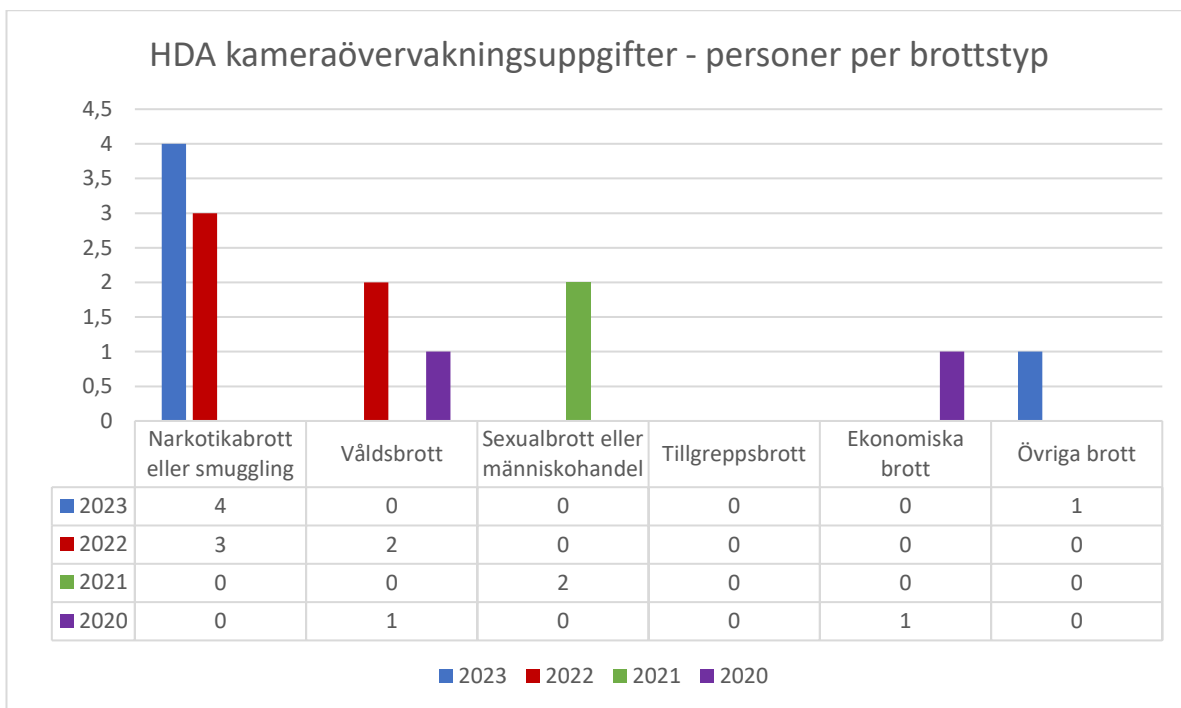
Övervakningsuppgifter (punkten 2)

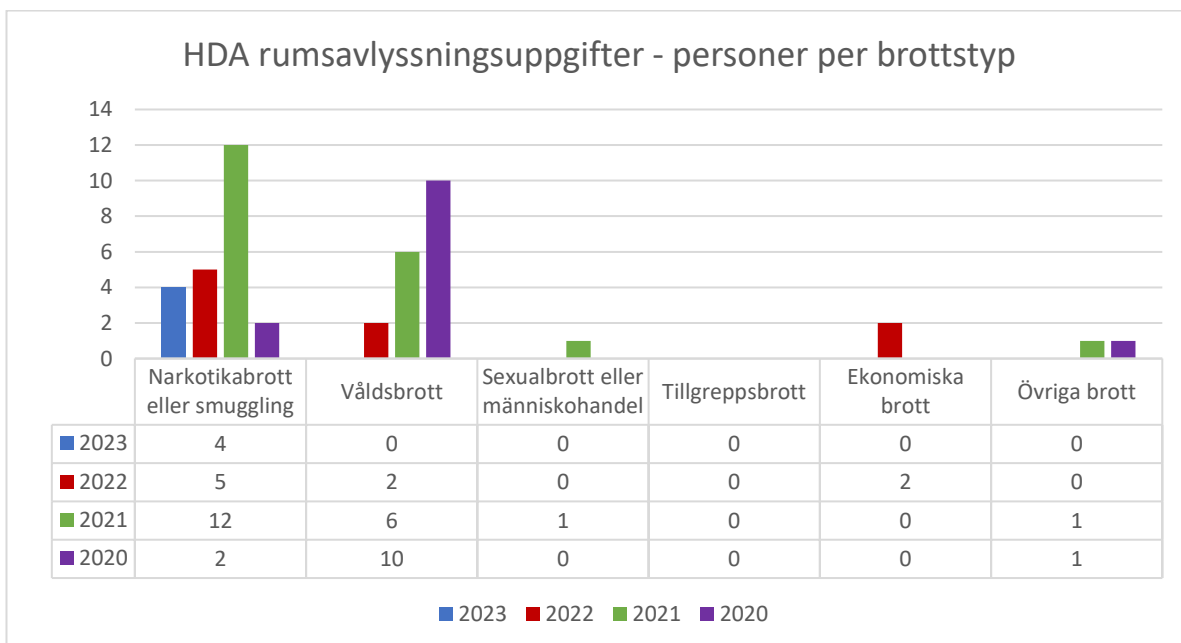
Platsuppgifter (punkten 3)

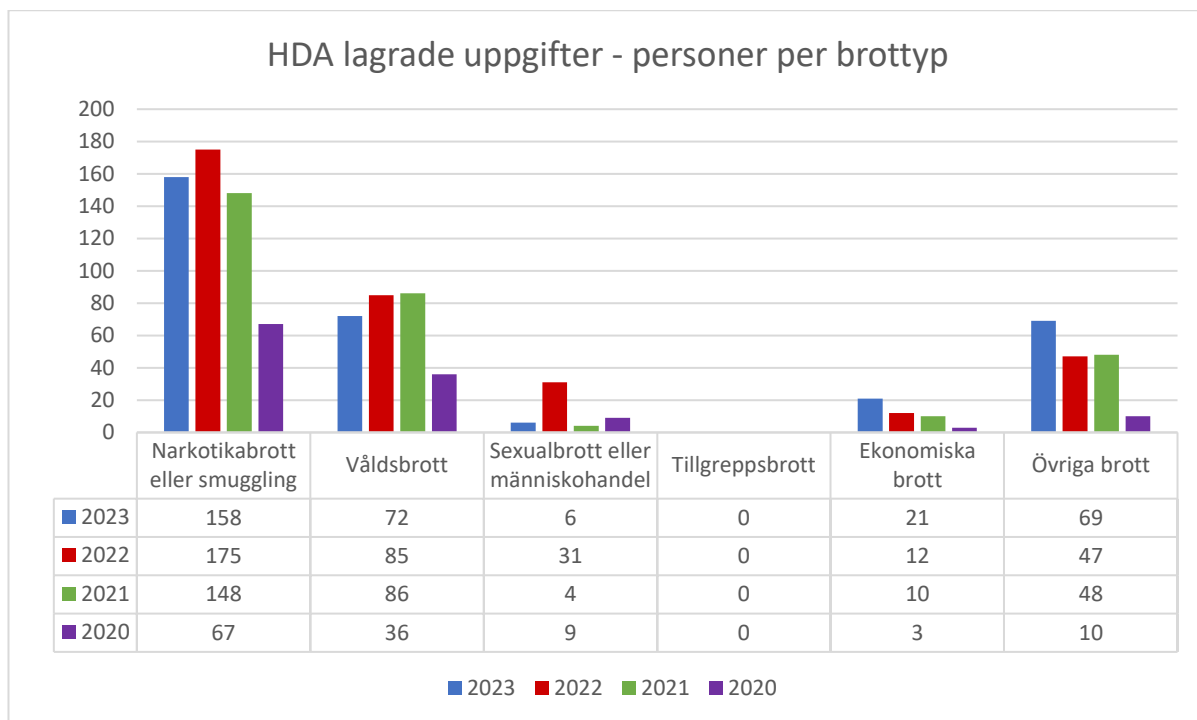
Kameraövervakningsuppgifter (punkten 4)

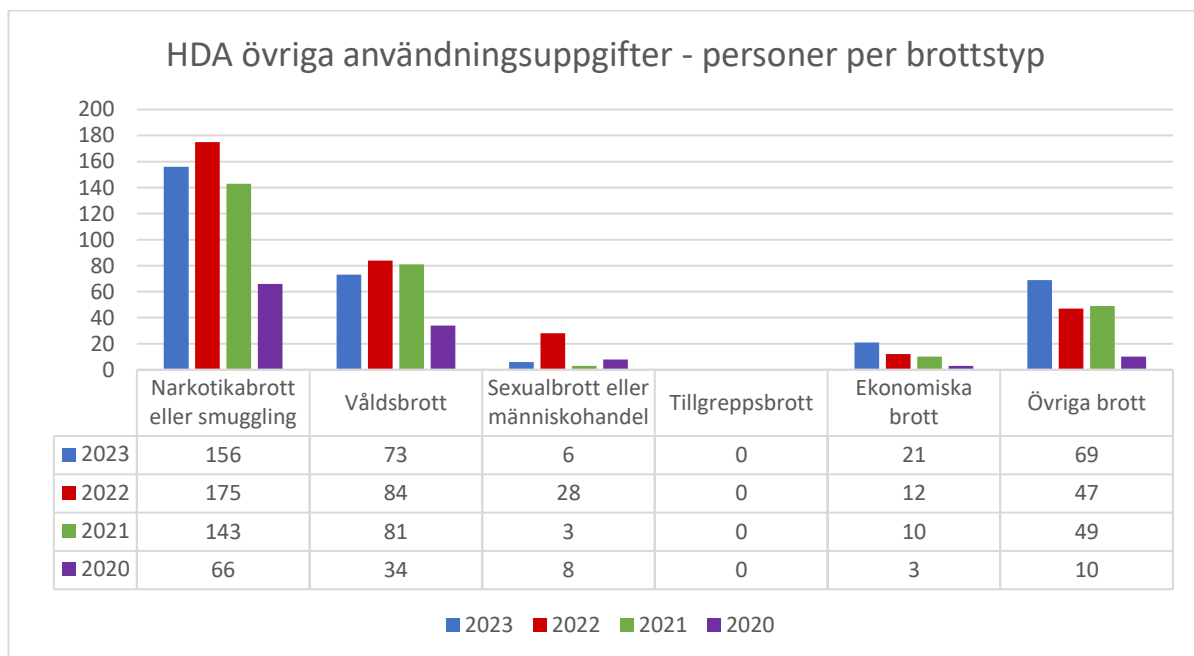
Rumsavlyssningsuppgifter (punkten 5)

Uppgifter som finns lagrade (punkten 6)

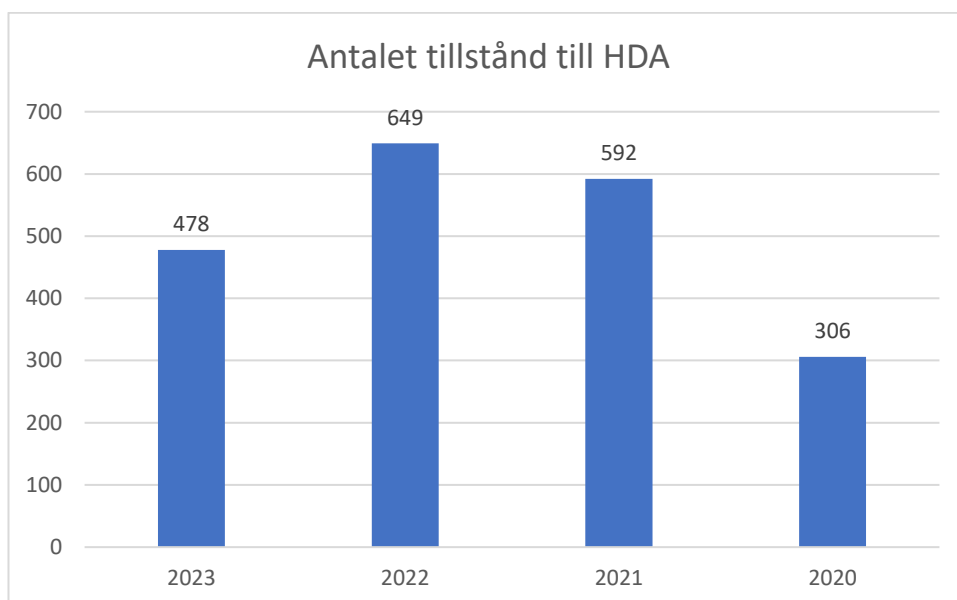

Övriga användningsuppgifter (punkten 7)

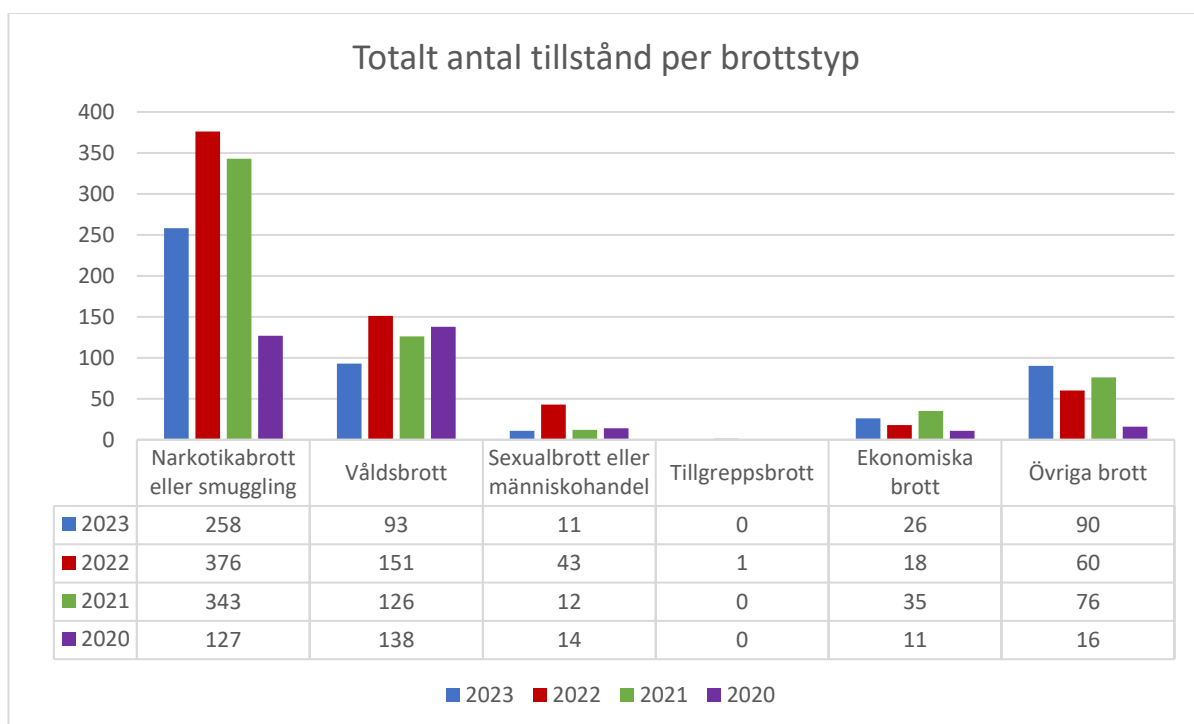
Antalet tillstånd till HDA

År 2023 meddelades totalt 478 tillstånd till HDA. En jämförelse med föregående år ger följande resultat.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

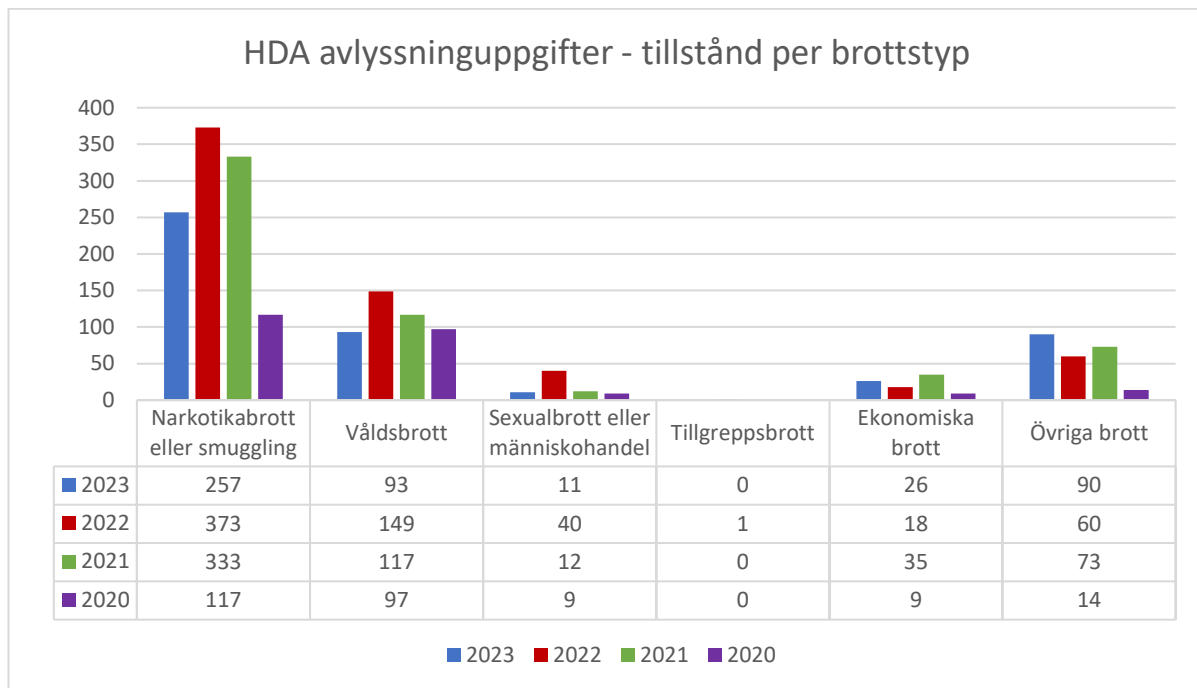
Uppdelat på brottstyp fördelar sig besluten och i jämförelse med tidigare år på följande sätt.

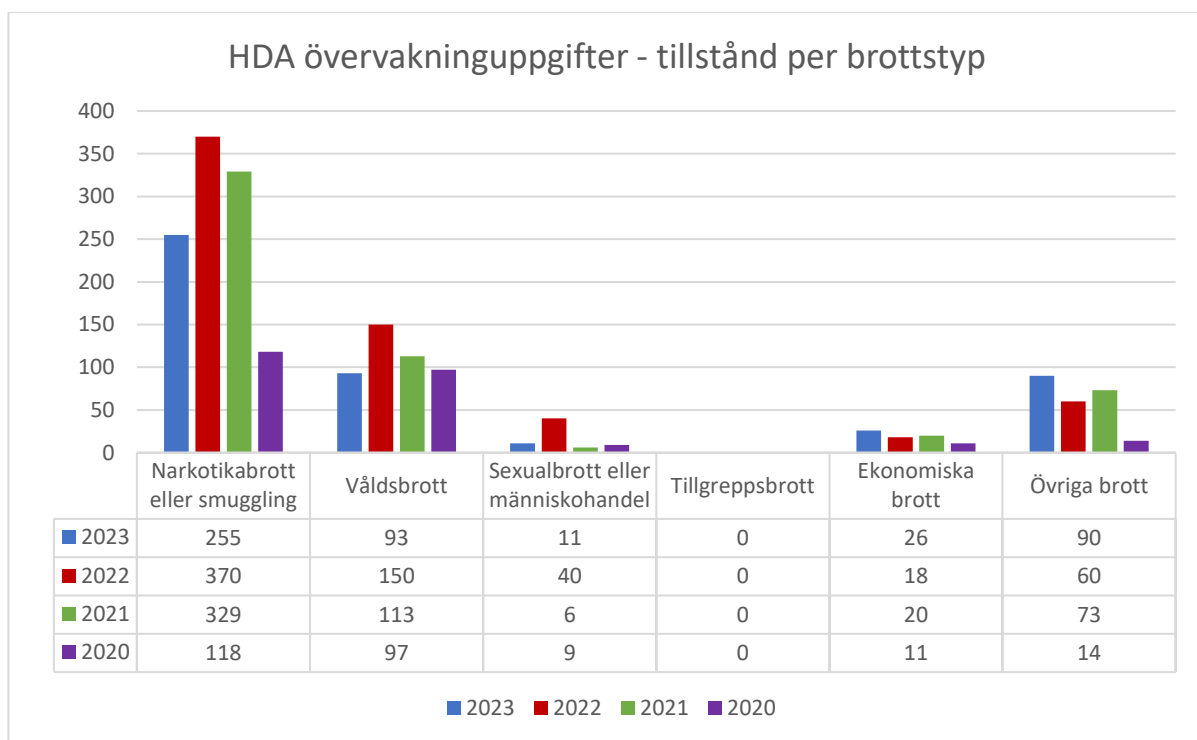
Antalet tillstånd fördelade på brottstyp och uppgiftstyp

Antalet fördelar sig på följande sätt, jämfört med föregående år.

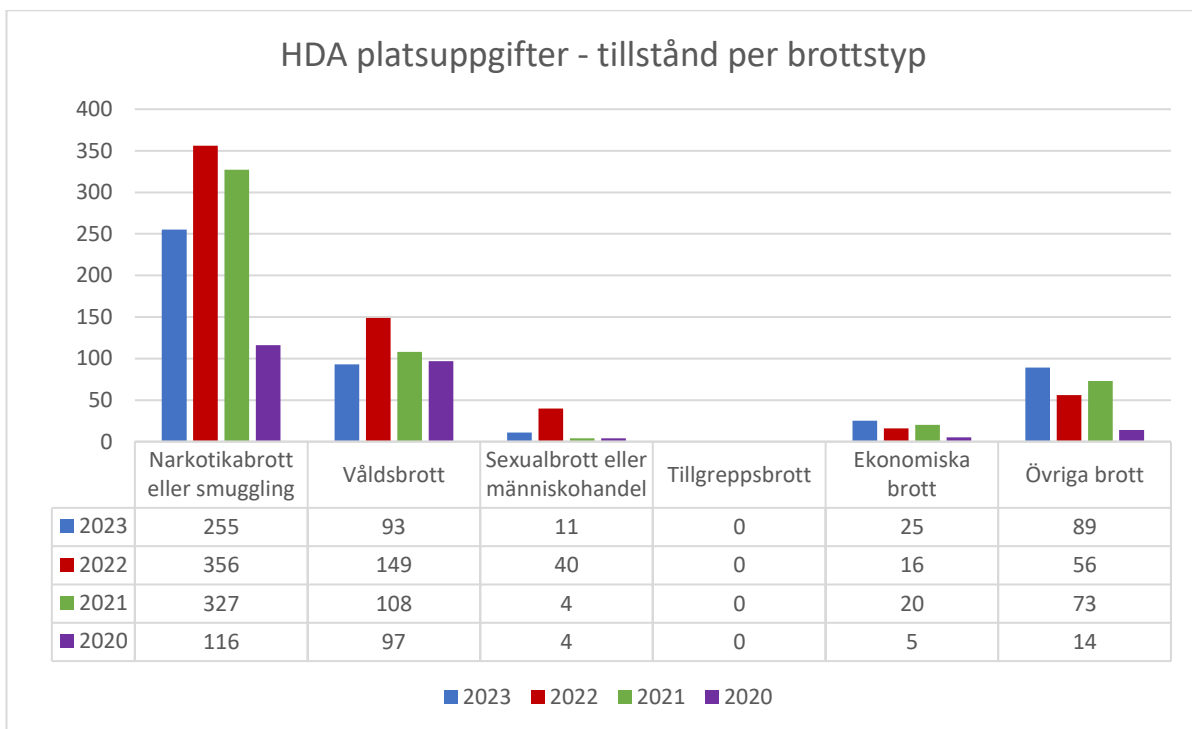
Avlyssningsuppgifter (punkten 1)

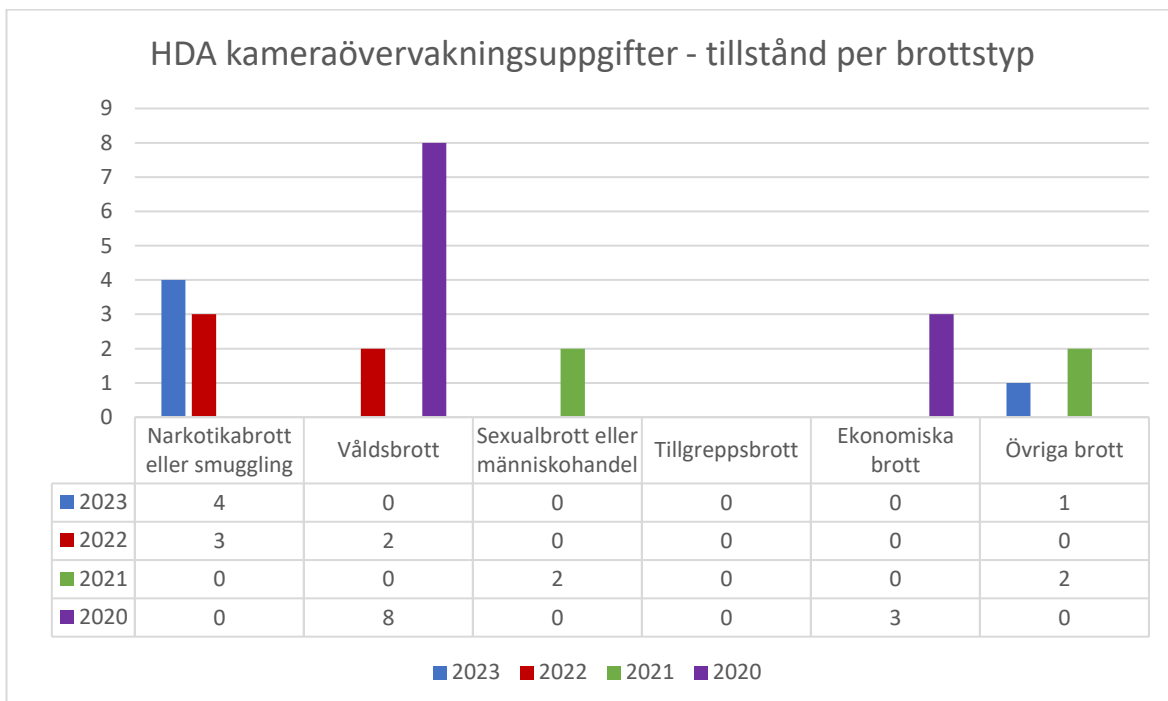
Övervakningsuppgifter (punkten 2)

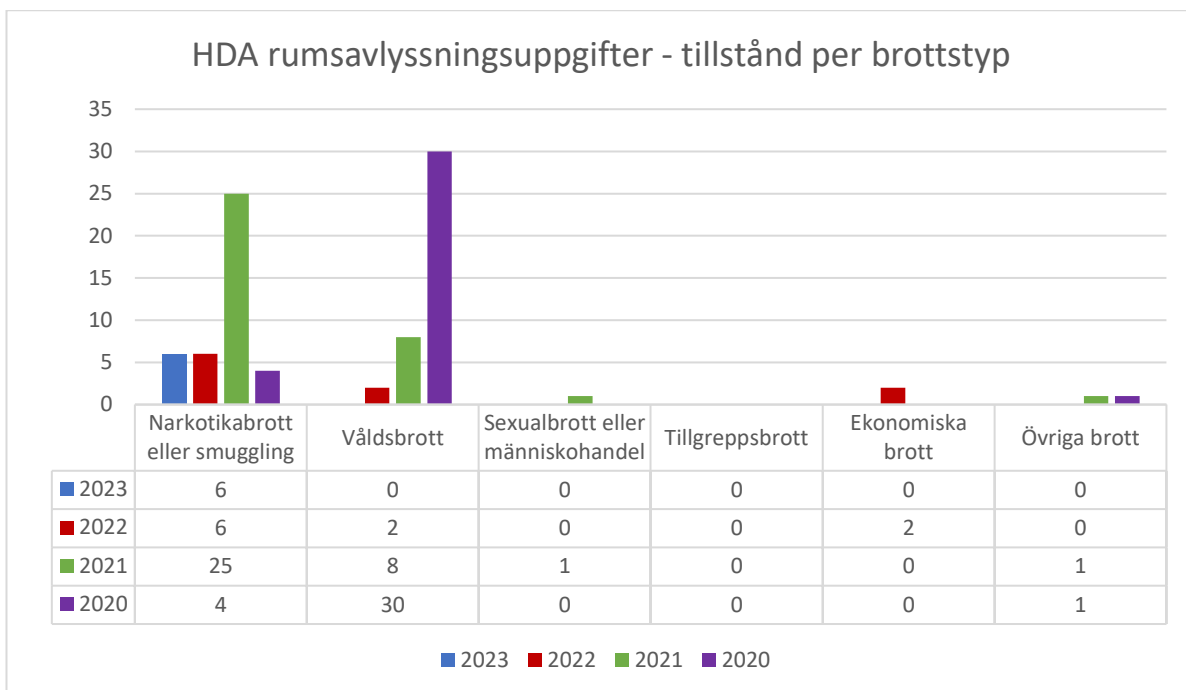
Platsuppgifter (punkten 3)

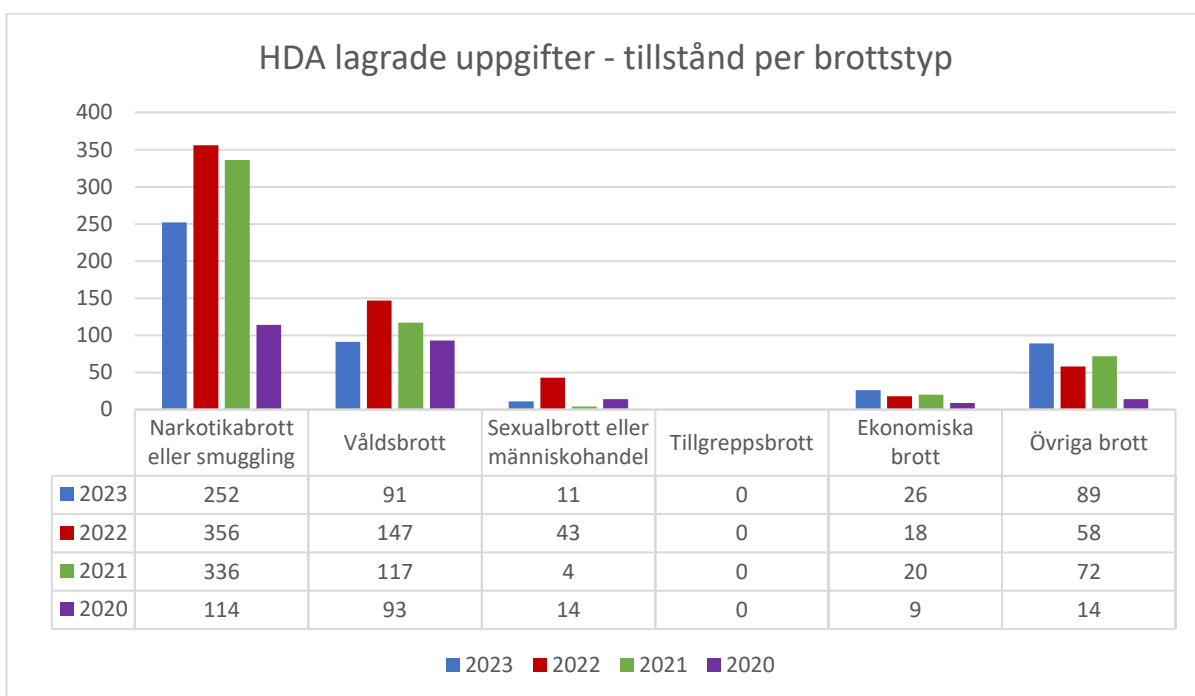
Kameraövervakningsuppgifter (punkten 4)

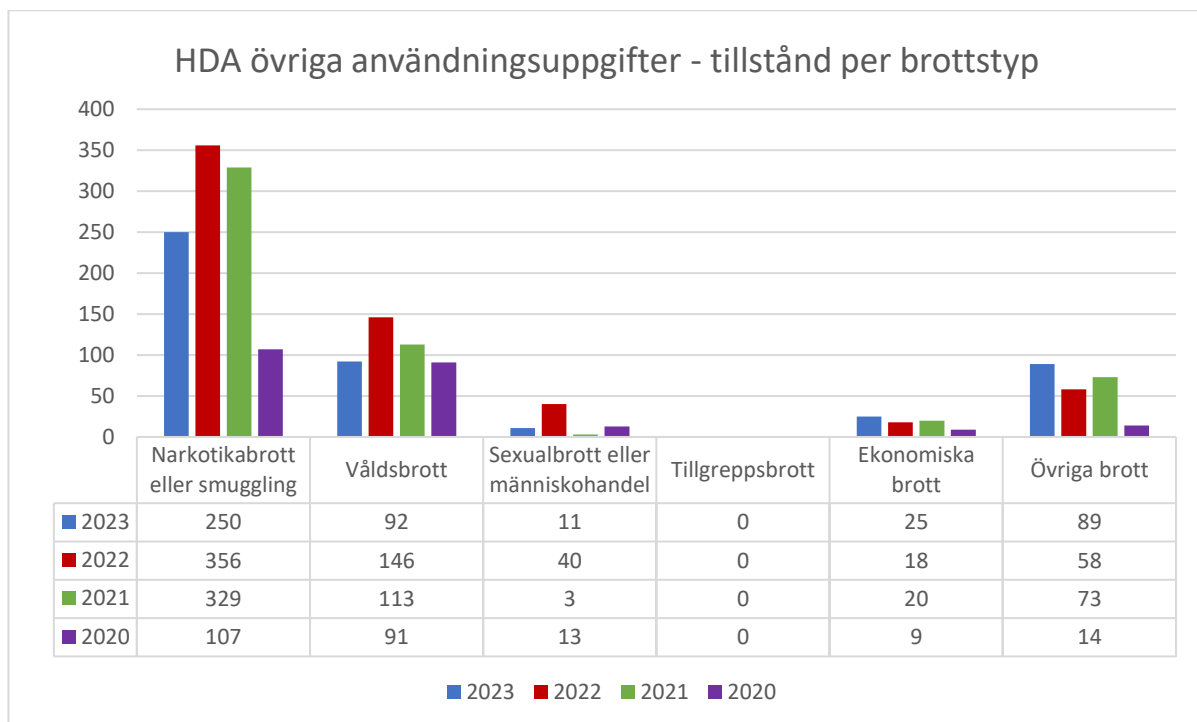
Rumsavlyssningsuppgifter (punkten 5)

Uppgifter som finns lagrade (punkten 6)

Övriga användningsuppgifter (punkten 7)

Avslag fördelat på uppgiftstyp

Domstol har inte avslagit någon åklagares begäran om HDA under 2023. Under 2022 avslag domstol åklagares begäran i tre ärenden, ansökningarna rörde fyra misstänkta personer. De avslagsbeslut som meddelades under 2022 och 2021 fördelar sig per uppgiftstyp enligt följande.

	Antal avslag 2022	Antal avslag 2021
1. Avlyssningsuppgifter	4	5
2. Övervakningsuppgifter	4	5
3. Platsuppgifter	4	5
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0
6. Uppgifter som finns lagrade	4	6
7. Övriga användningsuppgifter	4	5

Antalet interimistiska beslut

Åklagare har fattat totalt 30 interimistiska beslut. Samtliga har fastställts av domstol. Besluten fördelar sig enligt följande.

	Antal beslut 2023	Antal beslut 2022	Antal beslut 2021
1. Avlyssningsuppgifter	30	24	12
2. Övervakningsuppgifter	30	24	12
3. Platsuppgifter	30	24	11
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	4	0	0
6. Uppgifter som finns lagrade	30	20	11
7. Övriga användningsuppgifter	30	21	12

Tvångsmedlets varaktighet

Den tid som HDA pågått redovisas i hela dagar.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2020	60	35	211	10
2021	27	26	115	1
2022	20	13	119	1
2023	21	13	176	1

Nyttan av hemlig dataavläsning

År 2020 omfattade nyttoredovisningen endast sju ärenden med tolv misstänkta personer. Av den anledningen redovisas inte någon jämförelse i tabellform på samma sätt som för HAK, HKÖ och HDA. Det första året 2020 redovisades nyttan enligt följande.

Under förundersökning: I två ärenden har uppgifterna från HDA medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras.

Efter förundersökning: I ett ärende med tre misstänkta har uppgifterna bidragit till att de misstänkta har kunnat avföras från utredningen.

Övrigt: I ett ärende har uppgifterna på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt.

För 2023 omfattar nyttoredovisningen 132 ärenden med totalt 244 misstänkta personer.

Nedan anges i vilken omfattning HDA har inneburit någon nytta för utredningen. Nyttan redovisas per uppgiftstyp.

Under förundersökning

Uppgifterna har utgjort underlag i en förhörssituation

Typ av uppgift	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	53	22 %	24 %	15 %
2. Övervakningsuppgifter	50	21 %	20 %	15 %
3. Platsuppgifter	53	22 %	21 %	11 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	0	0 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	44	19 %	23 %	14 %
7. Övriga användningsuppgifter	39	17 %	19 %	10 %

Uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras

Typ av uppgift	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	108	45 %	30 %	30 %
2. Övervakningsuppgifter	101	42 %	29 %	30 %
3. Platsuppgifter	108	45 %	29 %	30 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	1	50 %	0 %	43 %
6. Uppgifter som finns lagrade	86	37 %	27 %	24 %
7. Övriga användningsuppgifter	81	35 %	26 %	24 %

Uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkta

	2023		2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	55	23 %	20 %	12 %
2. Övervakningsuppgifter	50	21 %	19 %	11 %
3. Platsuppgifter	47	20 %	18 %	11 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	0 %	0 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	42	18 %	19 %	10 %
7. Övriga användningsuppgifter	39	17 %	17 %	9 %

Uppgifterna har bidragit till utredning om brottsutbyte

	2023		2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	16	7 %	7 %	3 %
2. Övervakningsuppgifter	16	7 %	5 %	3 %
3. Platsuppgifter	14	6 %	5 %	2 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	0 %	0 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	12	5 %	6 %	3 %
7. Övriga användningsuppgifter	10	4 %	5 %	2 %

Uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkta

	2023		2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	73	30 %	32 %	16 %
2. Övervakningsuppgifter	67	28 %	29 %	15 %
3. Platsuppgifter	71	30 %	30 %	14 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	0 %	50 %

5. Rumsavlyssningsuppgifter	1	50 %	100 %	13 %
6. Uppgifter som finns lagrade	59	25 %	31 %	15 %
7. Övriga användningsuppgifter	52	23 %	28 %	12 %

Efter förundersökning

Uppgifterna har bidragit till att den misstänkta kunnat avföras från utredningen

Typ av uppgift	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	10	4 %	7 %	4 %
2. Övervakningsuppgifter	10	4 %	6 %	4 %
3. Platsuppgifter	10	4 %	6 %	5 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	0 %	50 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %	17 %
6. Uppgifter som finns lagrade	10	4 %	5 %	3 %
7. Övriga användningsuppgifter	10	4 %	5 %	3 %

Uppgifterna har bidragit till att den misstänkta har kunnat åtalas

Typ av uppgift	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	48	20 %	23 %	10 %
2. Övervakningsuppgifter	41	17 %	21 %	9 %
3. Platsuppgifter	46	19 %	21 %	8 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	37	16 %	23 %	9 %
7. Övriga användningsuppgifter	35	15 %	20 %	7 %

Uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningsansökan

Typ av uppgift	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	45	19 %	19 %	6 %
2. Övervakningsuppgifter	39	16 %	17 %	7 %
3. Platsuppgifter	42	18 %	18 %	7 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	35	15 %	19 %	8 %
7. Övriga användningsuppgifter	31	13 %	16 %	6 %

Överskottsinformation

Uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning

Typ av uppgift	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	35	15 %	14 %	10 %
2. Övervakningsuppgifter	31	13 %	13 %	10 %
3. Platsuppgifter	30	13 %	13 %	10 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	0 %	0 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %	4 %
6. Uppgifter som finns lagrade	28	12 %	13 %	9 %
7. Övriga användningsuppgifter	25	11 %	12 %	9 %

Uppgifterna har överförts som överskottsinformation enligt särskilt beslut för utredning av brott i en annan förundersökning

Typ av uppgift	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	22	9 %	7 %	8 %
2. Övervakningsuppgifter	20	8 %	6 %	7 %
3. Platsuppgifter	16	7 %	5 %	8 %

4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %	13 %
6. Uppgifter som finns lagrade	17	7 %	7 %	7 %
7. Övriga användningsuppgifter	14	6 %	5 %	7 %

Övrigt

Uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt

	2023		2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	74	31 %	30 %	18 %
2. Övervakningsuppgifter	73	30 %	28 %	20 %
3. Platsuppgifter	80	34 %	27 %	19 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %	17 %
6. Uppgifter som finns lagrade	71	31 %	37 %	17 %
7. Övriga användningsuppgifter	60	26 %	26 %	18 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HDA har haft för brottsbekämpningen redovisas här tre anonymiserade ärenden.

Exempel 10

I ett ärende som rörde försök till mord efter en skottlossning beviljades HDA gällande en person som skäligen kunde misstänkas för gärningen.

Under HDA skedde omfattande kommunikation i chattar på Signal där ett nytt mord planerades. Ett nytt beslut om HDA beviljades gällande nya brottsmisstankar om förberedelse till mord. Det framkom i chattarna att utförare från annan ort rekryterats och befann sig på orten. Polisen tog del av chattarna i realtid och av dessa framkom vem gärningen planerades mot, att en hyrbil från annan ort levererades till utförarna och att vapen var på väg att levereras till utförarna med taxi. Polisen stoppade taxin med en glock och en kalashnikov på väg till utförarna som också greps av polis. Två av dessa stod redo, varav en hade plasthandskar på sig och tejpade ärm- och benslut. En transport med rånarluvor, handskar och handsprit stoppades också i anslutning till platsen där gärningsmännen greps. I anslutning till dessa händelser hämtades också en större mängd kokain och ytterligare en

kalashnikov från samma adress varifrån taxin åkte. Av chattarna framgick att även termosbomber fanns hos grupperingen. Vid husrannsakan senare samma kväll på en annan adress hittades tre termosbomber, fyra tändkapslar och ett fritidsbatteri. Fynd i telefoner visade senare att två sprängningsförsök gjorts med en av dessa bomber om 2,2 kg sprängmedel mot anhöriga till en måltavla i ett rivaliserande kriminellt nätverk. Genom den beviljade HDA:n kunde

- ett mord förhindras och gärningsmännen gripas
- beslag göras av två kalashnikovar och en glock samt ammunition, tre termosbomber med sprängmedel om 4,537 kg, fyra sprängkapslar och 718 gram kokain.

Åtal väcktes mot 24 personer för bl.a. flera fall av försök till mord, förberedelse till mord, synnerligen grovt vapenbrott och grovt narkotikabrott m.m.

Exempel 11

Ärendet rörde en transport av större mängder narkotika på segelbåt. De två personer som åtalats för att ha framfört båten med narkotikan gjorde gällande att de lämnat båten innan narkotikan lastades på. Av annan utredning hade framkommit att transporten delvis finansierades från Sverige genom att det lämnades in kontanter i en butik, varefter kontanterna hämtades av NN som sedan skickade dem till besättningsmännen på båten. Genom ett beslut om HDA kunde utredningen ta del av kommunikation rörande NN:s besök i butiken för att hämta kontanterna, uppgifter om hur kontanterna skulle hanteras och också kontakt med besättningsmännen. Bevisningen kunde jämföras med annan bevisning och gav då en tydlig bild av hur pengar hämtats i butiken för att sedan skickas vidare.

Genom information som inhämtades genom HDA kunde utredningen också ta del av kommunikation i samband med att båten avseglade med narkotikan. Kommunikationen rörde bl.a. överföring av pengar till anhöriga till de två besättningsmännen. Kommunikationen gav därför starkt stöd åt att de varit på båten.

Bevisningen åberopades i domstol. Personen som hanterat kontanterna dömdes för penningtvättsbrott. Tingsrätten dömde besättningsmännen för synnerligen grovt narkotikabrott till långa fängelsestraff. Hovrätten fastställde tingsrättens dom i den delen. Se även exempel 9.

Exempel 12

I början av mars 2023 kontaktade Tullverket Åklagarkammaren i Helsingborg i anledning av ett större narkotikabeslag som inkommit med post från USA till Malmö och som var adresserat till en mottagare i

Helsingborg. Innehållet – cirka elva kg cannabis – byttes ut och hemliga tvångsmedel i form av HAK, HÖK, HKÖ och HDA kopplades in den 3 mars 2023 mot den som skulle ta emot paketet som skäligen misstänkt.

Åtgärderna förenades med fysisk spaning från tullens personal.

Paketet levererades den 7 mars 2023 och den misstänkta X greps i nära anslutning till det. Under tiden mellan den 3 mars och den 7 mars hade en rad kontakter förekommit mellan X och medmisstänkta via telefonsamtal och meddelanden via Whatsapp och Signal. Innehållet, som framgick tack vare de hemliga tvångsmedlen, innefattade konkreta anvisningar om bl.a. betalning och den fortsatta hanteringen av paketet. Den som var närmast i kontakt med X angående detta var Y. Han fördes därför upp som misstänkt och hemliga tvångsmedel kopplades in också mot honom i form av HAK, HÖK och HDA med början den 9 mars (besluten omfattade även förfluten tid).

De konversationer som kunde inhämtas från Snapchat, Facebook Messenger och Signal samt telefonsamtal innebar helt avgörande bevisning för Y:s delaktighet, men också för att bevisa hans överordnade ställning i brottsplanen i förhållande till mottagaren X. Genom information från X:s och Y:s hemliga tvångsmedel kom ytterligare totalt tre personer att misstänkas för inblandning. Dessa lagfördes dock inte av olika skäl. Även för X hade den information som säkrades genom hemliga tvångsmedel stor betydelse för att bevisa hennes insikter och uppsåt och nå fram till en fällande dom.

Både X och Y förnekade brott genom hela utredningen men dömdes för grov narkotikasmuggling till två och ett halvt års fängelse respektive tre års fängelse.

Analys

Antalet avlästa personer har ökat år för år sedan möjligheten att använda HDA infördes 2020. Under det första året (som endast avsåg perioden april till december) avlästes 170 personer. År 2022 var 365 personer föremål för HDA. Förra året noteras för första gången en minskning, till 331 personer.

Även antalet beviljade tillstånd till HDA minskade jämfört med föregående år. Under 2023 beviljades 478 tillstånd vilket kan jämföras med 2022 då 649 tillstånd beviljades, dvs. en minskning med 26 procentenheter.

Minskningen av antalet tillstånd och personer som varit föremål för HDA har skett inom alla brottstyper förutom inom kategorierna ekonomiska brott och övriga brott. Fortfarande används HDA framför allt vid narkotikabrott eller smuggling men även beträffande våldsbrott. Under 2023 beviljades 258 tillstånd som berörde 160 personer i kategorin narkotikabrott eller smuggling och beträffande våldsbrott var de siffrorna 93 tillstånd och 74 personer.

Liksom tidigare år är de vanligaste uppgiftstyperna avlyssningsuppgifter, övervakningsuppgifter, platsuppgifter, lagrade uppgifter och övriga användningsuppgifter. Detta är förväntat eftersom det krävs att tillståndet omfattar flera uppgiftstyper för att hemlig dataavläsning ska ge den information som utredningen vanligen behöver. Dessutom är uppgiftstyperna till viss del överlappande.

Den genomsnittliga tiden för HDA under 2023 var 21 dagar, vilket är en ökning med en dag jämfört med föregående år. Mediantiden för 2023 var 13 dagar vilket är samma nivå som året dessförinnan. Den längsta tiden ökade däremot. År 2023 var den längsta tid som någon var föremål för HDA 176 dagar, vilket kan jämföras med 2022 då den var 119 dagar. Eftersom HDA fortfarande får anses som ett relativt nytt hemligt tvångsmedel där statistik endast finns för tre hela år, är det svårt att dra några slutsatser utifrån statistiken.

Nyttoanalys

Vid en jämförelse av nyttan av HDA kan konstateras att det förekommer relativt stora variationer beroende dels på typ av nytta, dels på vilken uppgiftstyp som jämförs. På ett generellt plan kan dock det sägas att nyttan av HDA ligger på samma nivåer som föregående år. En viss ökning av parametern "Uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras" noteras.

10 Internationell rättslig hjälp

Hemliga tvångsmedel på begäran av utländska myndigheter (efter en begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder) har använts i Sverige i följande omfattning.

		Antal personer	Antal tillstånd
HAK	2019	7	22
	2020	10	20
	2021	24	62
	2022	11	36
	2023	26	103
Förenklad HAK	2020	0	0
	2021	1	1
	2022	0	0
	2023	1	1
HÖK	2019	39	84
	2020	35	132
	2021	37	126
	2022	80	207
	2023	75	196
HKÖ	2019	0	0
	2020	0	0
	2021	0	0
	2022	2	3
	2023	2	1
HRA	2019	1	1
	2020	1	1
	2021	9	49
	2022	5	7
	2023	7	7
HDA	2020	11	20
	2021	4	14
	2022	3	5

	2023	4	11
Totalt	2019	47	107
	2020	57	173
	2021	75	252
	2022	101	258
	2023	115	319

Det kan anmärkas att eventuella avslag inte går att utläsa ur HTM-Cåbra eftersom statistisk brottsgrund, såsom exempelvis internationell rättslig hjälp, anges först när ett beviljat tillstånd från domstol registreras. Eventuella avslag ingår dock i redovisat antal avslag för respektive tvångsmedel.

Särskilt om HDA

Antalet misstänkta personer fördelade på uppgiftstyper

	2023	2022	2021	2020
1. Avlyssningsuppgifter	4	3	4	11
2. Övervakningsuppgifter	4	3	4	11
3. Platsuppgifter	4	3	4	11
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0	0	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0	0	2
6. Uppgifter som finns lagrade	4	3	4	11
7. Övriga användningsuppgifter	4	3	4	11

Sammanlagt har fyra personer under 2023 varit föremål för HDA med anledning av ansökan om internationell rättslig hjälp.

Antalet tillstånd fördelat på uppgiftstyper

	2023	2022	2021	2020
1. Avlyssningsuppgifter	11	5	14	20
2. Övervakningsuppgifter	11	5	14	20
3. Platsuppgifter	11	5	14	20
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0	0	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0	0	3
6. Uppgifter som finns lagrade	11	5	14	20
7. Övriga användningsuppgifter	11	5	14	20

Sammanlagt har elva tillstånd om HDA med anledning av ansökan om internationell rättslig hjälp beviljats under 2023.

Interimistiska beslut

Åklagare har under 2023 meddelat tre interimistiska beslut om HAK med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp. Samtliga har fastställts av domstol. År 2022 meddelades fyra interimistiska beslut om HAK och ett interimistiskt beslut om HÖK med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp. Även dessa beslut fastställdes av domstol. 2021 och 2020 fattade åklagare inte några interimistiska beslut med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp.

Analys

Eftersom antalet tillstånd efter begäran om internationell rättslig hjälp under 2023 var förhållandevis lågt är det svårt att dra några generella slutsatser om användningen. Likt föregående år kan enskilda ärenden få ett mycket stort genomslag i statistiken.

Även om det totala antalet tillstånd alltjämt är relativt lågt ökade antalet tillstånd 2023 med 24 procentenheter från 258 tillstånd till 319 tillstånd. Året dessförinnan var ökningen endast två procentenheter. Ökningen för 2023 består till stor del av att antalet ansökningar om HAK ökade från 36 till 103. Detta ska dock ses i ljuset av att antalet ansökningar om HAK minskade från 62 till 36 under åren 2021 och 2022. Antalet tillstånd till HÖK med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp är relativt oförändrat 2023 (196) jämfört med 2022 (207). Eftersom antalet ärenden är

förhållandevis få kan som nämnts stora procentuella skillnader uppstå om ett antal ärenden får stort genomslag. Det är därför svårt att närmare analysera statistiken och anledningen till varför antalet tillstånd ökat 2023.

11 Preventiva tvångsmedel

Tidigare har det inom Åklagarmyndigheten enbart varit Riksenheten för säkerhetsmål som handlagt ärenden om hemliga tvångsmedel enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen). Den 1 oktober 2023 utökades tillämpningsområdet för preventivlagen (se prop. 2022/23:126 *Hemliga tvångsmedel – effektiva verktyg för att förhindra och utreda allvarliga brott*). Utvidgningen innebär att hemliga tvångsmedel får användas i fler fall än tidigare, i syfte att förhindra särskilt allvarlig brottslighet som förekommer inom kriminella nätverk. Det innebär att ärenden om preventiva hemliga tvångsmedel numera handläggs inom alla delar av den operativa verksamheten vid Åklagarmyndigheten.

De ärenden som Säkerhetspolisen handlagt under 2023 framgår av kapitel 12. Riksenheten för säkerhetsmål vid Åklagarmyndigheten har uppgett att de inte handlagt något ärende enligt preventivlagen under 2023. Redovisningen nedan består således av de ärenden som registerats vid de operativa åklagarenheterna mellan den 1 oktober och 31 december 2023.

Totalt har 67 personer varit föremål för preventiva hemliga tvångsmedel. Av dessa avsåg 46 stycken HAK enligt preventivlagen och uppdelat på brottstyp fördelade sig dessa enligt följande. Fyra avlyssnades enligt preventivlagen med anledning av narkotikabrott eller smuggling, 31 avseende våldsbrott och elva avseende övriga brott. En person var föremål för en förenklad HAK enligt preventivlagen och det tvångsmedlet avsåg våldsbrott. Sex personer var föremål för HÖK enligt preventivlagen, en avseende narkotika eller smuggling, fyra avseende våldsbrott och en avseende övrigt brott. Två personer var föremål för HKÖ med stöd av preventivlagen och det avsåg ett våldsbrott och ett övrigt brott. Slutligen har HDA i preventivt syfte använts mot tolv personer, även dessa fall har det handlat om narkotika eller smuggling (en person), våldsbrott (åtta personer) och övriga brott (tre personer).

Domstol har meddelat totalt 106 tillstånd med stöd av preventivlagen. Av dessa avsåg 77 tillstånd till HAK enligt preventivlagen, elva tillstånd till HÖK enligt preventivlagen och två tillstånd till HKÖ enligt preventivlagen. Tillstånden har uppdelat på brottstyp fördelat sig enligt följande. Beträffande tillstånden till HAK rörde elva stycken narkotikabrott eller smuggling, 51 våldsbrott och 15 övriga brott. Tillstånden till HÖK rörde två narkotikabrott eller smuggling, åtta våldsbrott och ett övrigt brott. De två tillstånden till HKÖ som meddelades rörde ett våldsbrott och ett övrigt brott. Därutöver meddelades ett tillstånd till förenklad HAK enligt preventivlagen som rörde våldsbrott. Tillstånden till HDA enligt preventivlagen var under förra året 15 stycken, varav två avsåg narkotikabrott eller smuggling, åtta våldsbrott och fem övriga brott.

Exempel på användningen i praktiken

Polismyndigheten har tillhandahållit fyra anonymiserade exempel för att åskådliggöra vilken betydelse – nytta – användningen av preventiva tvångsmedel har haft i underrättelseverksamheten.

Exempel A

I ärendet fanns underrättelseinformation om en påtaglig risk för att ett grovt våldsbrott skulle begås. Uppgifter från preventiva hemliga tvångsmedel utgjorde förutsättningar att gripa ett antal personer som misstänks för grovt vapenbrott, narkotikabrott och penningtvättsbrott. Polismyndigheten tog även flera vapen, narkotika och kontanter i beslag i samband med ett antal husrannsakingar. Det är sannolikt att detta ingripande förhindrade en eller flera planerade våldsbrott.

Exempel B

Ett annat ärende inleddes, också det med en påtaglig risk för att ett grovt våldsbrott skulle begås i en konfliktmiljö. Informationen var inte tillräcklig för att inleda en förundersökning. Med hjälp av hemliga tvångsmedel och annan informationsinhämtning kunde polisen snabbt få fram att det sannolikt var fråga om en pågående brottsplanering. Med hjälp av denna information och yttre spaning kunde man, efter en kort tid, göra ett tillslag och gripa ett antal personer för förberedelse till mord och ta vapen i beslag. Merparten av de gripna är fortfarande häktade.

Exempel C

Ett ärende med preventiva hemliga tvångsmedel inleddes gällande grova våldsbrott. Syftet med ärendet var att avbryta den brottsliga verksamheten och förhindra ytterligare våldsdåd i en pågående konflikt. Ärendet resulterade inte i mer information om den beskrivna brottsliga verksamheten, däremot gav det andra resultat. I ärendet framkom det överskottsinformation om kommande narkotikaaffärer som kunde delges berörda polisregioner vilka inledde förundersökningar om narkotikabrott. Annan överskottsinformation gav avgörande information om gärningsmännen i ett begånget mord.

Exempel D

Ett ärende med preventiva tvångsmedel inleddes mot en person gällande grova våldsbrott. Efter ett par dagar kunde personen gripas tillsammans med andra personer som, utifrån information i ärendet, resulterade i en inledd förundersökning om förberedelse till mord.

Analys

Tidigare har det endast funnits begränsade rättsliga förutsättningar att använda preventiva tvångsmedel. Genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 oktober 2023 kan preventiva tvångsmedel numera användas i betydligt fler fall jämfört med tidigare. Författningsändringarna har endast varit i kraft under ett kvartal och statistiken visar att användningen under den perioden har varit förhållandevis begränsad. Under oktober till december beslutade domstol om 106 tillstånd och 67 personer berördes av preventiva tvångsmedel. Det är mot denna bakgrund svårt att dra några närmare slutsatser kring användningen av preventiva tvångsmedel. Användningen får följas upp under kommande år. Det kan dock noteras att i betänkandet *Utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel* (SOU 2022:52) framgår att Polismyndigheten uppskattade att författningsförslagen skulle leda till ca 100 ärenden per år och att Tullverket uppskattade att myndigheten skulle komma att initiera ca 30-40 ärenden årligen (se s. 308 och 310). Den statistik som redovisas i aktuellt avsnitt är hänförlig till totalt 40 ärenden varav 24 ärenden rörde HAK, fem ärenden rörde HÖK, två ärenden HKÖ och nio ärenden rörde HDA. Flera hemliga tvångsmedel kan dock använts i samma ärende.

12 Säkerhetspolisen

Enligt regeringsuppdraget ska Åklagarmyndigheten, i samverkan med Säkerhetspolisen, årligen redovisa Säkerhetspolisens tillämpning av hemliga tvångsmedel i vissa fall, med särskild redovisning av antalet tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation som meddelats med tillämpning av det förenklade förfarandet och antalet personer som varit föremål för sådan åtgärd.

I Säkerhetspolisens verksamhet har det med stöd av bestämmelserna i rättegångsbalken och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott under 2023 totalt fattats 676 beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning. Siffran inkluderar såväl initiala beslut som förlängning av tillståndstiden. Motsvarande siffra för 2022 var 562. Till detta kommer att ett beslut har fattats innefattande rättslig hjälp till annat land. Det har under 2023 inte meddelats något tillstånd med tillämpning av det förenklade förfarandet vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation.

I Säkerhetspolisens verksamhet har det med stöd av bestämmelserna i lagen om hemlig dataavläsning under 2023 totalt fattats 803 beslut. Siffran inkluderar såväl initiala beslut som förlängning av tillståndstiden. Motsvarande antal för 2022 var 292. Säkerhetspolisen redovisar inte öppet hur tillstånden till hemlig dataavläsning fördelar sig på olika typer av uppgifter enligt 2 § i den aktuella lagen.

Åklagare har i Säkerhetspolisens ärenden under 2023 fattat 305 beslut med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. Motsvarande siffra för 2022 var 203 beslut.

Den viktigaste förklaringen till att antalet beslut om tvångsmedel har ökat ligger i det försämrade omvärldsläget och att Säkerhetspolisen har fått bättre förutsättningar att verkställa beslut.

13 Bilaga – Inhämtningslagen

Polismyndighetens och Tullverkets redovisning avseende användningen av hemliga tvångsmedel under 2023 med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet ska i enlighet med regeringsbeslutet, innehålla uppgifter om följande.

- Antalet beslut om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation uppdelat på vilken brottslig verksamhet inhämtningen har avsett.
- Hur tillämpningen har utvecklats i förhållande till tidigare år.
- Anonymiserade exempel som illustrerar vilken nytta myndigheterna har haft vid tillämpningen av tvångsmedlet.

Även för år 2023 har myndigheterna valt att redovisa statistik för HDA enligt 10 § lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning, vilken trädde i kraft 1 april 2020, detta för att påvisa att möjligheten att utnyttja verktyget har varit starkt begränsade.

Efter den 1 oktober 2019 då lagen om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen) trädde i kraft fattas beslut av Åklagarmyndigheten efter ansökan av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket.

Enligt aktuell lagstiftning definieras inhämtning omfatta en brottslig verksamhet, en tid som beslutet avser, ett telefonnummer eller annan adress (ex. IP-adress), en elektronisk kommunikationsutrustning eller ett geografiskt område.

Beslut fattade av Åklagarmyndigheten (2023-01-01-2023-12-31) har sammanställts av Polismyndighetens Nationella Operativa Avdelning (Noa) efter inrapportering från respektive polisregion, Underrättelseenheten vid Noa samt Avdelningen för särskilda utredningar. Tullverket har utifrån samma kriterier sammanställt sina beslut separat. Därefter har Polismyndigheten och Tullverket gemensamt sammanställt resultatet i denna redovisning. Säkerhetspolisens beslut ingår inte i denna redovisning.

Antal inhämtningsbeslut samt utveckling i förhållande till tidigare år

Åklagarmyndigheten har sammanlagt under perioden **1 januari 2023 t o m 31 december 2023** fattat **878 beslut (varav två avslag)** baserade på ansökan från Tullverket och Polismyndigheten. Sammantaget var antalet beslut fattade under **hela 2022 727 (varav 23 avslag)**, och under **2021 togs 699 beslut (varav tolv avslag)**.

Det kan därmed konstateras att det – i likhet med föregående år – skett en markant ökning av antalet fattade beslut. Orsaken till detta är sannolikt det fortsatt svåra och omfattande konfliktläge som råder inom den organiserade brottsligheten i Sverige där inhämtning enligt aktuell lagstiftning är till stor hjälp vid kartläggning och identifiering av aktörer.

Inhämtningslagen är ett viktigt verktyg för Tullverkets underrättelseverksamhet. Ärendena blir inte mindre komplexa, tvärtom. Därför har underrättelseverksamheten utökats med ytterligare handläggare i ärenden mot kriminella nätverk där inhämtning av uppgifter görs med stöd av inhämtningslagen. Dessa ärenden drivs av underrättelseledare som i många fall har behov av uppgifter i realtid för att styra underrättelseverksamhetens egna spaningsresurser, som nu används i större utsträckning.

Polismyndighetens underrättelseverksamhet har fortsatt – och i ökad omfattning – använt inhämtningslagen som verktyg.

Den författningsändringar i preventivlagen som trädde i kraft den 1 oktober 2023 är sannolikt en av orsakerna till att antalet inhämtningsärenden ökat. Kartläggning av kontakter och bekräftelse av aktiva telefonnummer genom inhämtningslagen har i många regioner renderat underlag för lyckosamma ärenden inom ramen för preventiv avlyssning.

Dock kan konstateras att användandet av inhämtningslagen som grund för preventiva tvångsmedel skiljer sig åt mellan de olika polisregionerna. Vissa regioner säger sig inte ha benyttjat sig av inhämtningslagen alls efter ändringarna i preventivlagen, medan andra ser inhämtningslagen som ett utmärkt verktyg för att kunna bekräfta eller dementera information som kan ligga till grund för preventiva tvångsmedel.

Polismyndigheten prioriterar insatser mot den ökade våldsanvändningen och det dödliga våldet i samhället och har även under 2023 fokuserat på riktat arbete i konfliktmiljöer.

Konflikter och dödligt våld gör fortsatt ett tydligt avtryck i statistiken då 231 av 750 fattade beslut avsett grovt vapenbrott/synnerligen grovt vapenbrott, vilket är en ökning från föregående år. Även fattade beslut enligt inhämtningslagen för mord/förberedelse till mord har en markant ökning skett, från 94 beslut 2022 till 107 beslut 2023.

Avseende grovt/synnerligen grovt narkotikabrott ser vi också en markant ökning från föregående år.

Det totala antalet beslut är fördelade inom följande brottsliga verksamheter avseende Tullverket respektive Polismyndigheten för, 2021, 2022 respektive 2023. Noterbart är att endast två ansökningar har avslagits under 2023. Dessa avsåg en historisk och en realtidsansökan avseende samma nummer vid samma ansökningstillfälle.

Med avslag menas vanligen att åklagaren gjort bedömningen att det i ärendet fanns tillräckligt med uppgifter för att inleda förundersökning. För Tullverket

avslogs dock de två ansökningar med motiveringen att det saknades uppgifter i den promemoria som hörde till ansökan.

Åklagarmyndighetens beslut 2021 2022 2023
(Polismyndigheten föredragande)

Brottslig verksamhet	Antal	Antal	Antal
Grovt narkotikabrott	257	258	354*
Synnerligen grovt narkotikabrott	20	24	7
Grov narkotikasmuggling	0	0	12
Synnerligen grov narkotikasmuggling	0	6	0
Grovt vapenbrott	154**	186***	217
Synnerligen grovt vapenbrott	2	4	14
Grov vapensmuggling	0	1	0
Förberedelse till mord	0	0	2
Mord	57	94	105
Grov mordbrand	0	12	1
Brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor	0	0	32
Grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor	5	13	0
Grov allmänfarlig ödeläggelse	3	0	0
Människohandel	13	3	6
Grovt koppleri	0	4	0
Avslag på beslut****	11	17	0
SUMMA	522	622	750

* varav 4 beslut avser även människohandel

** varav 6 beslut även avser grovt narkotikabrott

*** varav 1 beslut även avser grovt narkotikabrott

****avslag baserat på åklagarens bedömning att det i ärendet fanns tillräckligt med uppgifter för att inleda förundersökning

Åklagarmyndighetens beslut

2021 2022 2023

(Tullverket fördragande)

Brottslig verksamhet	Antal	Antal	Antal
Grov narkotikasmuggling	59	58	64
Grov vapensmuggling	12	9	2
Synnerligen grov narkotikasmuggling	5	32	60
Avslag på beslut	1*	6*	2**
SUMMA	77	105	128

*avslag baserat på åklagarens bedömning att det i ärendet fanns tillräckligt med uppgifter för att inleda förundersökning

**En ansökan om inhämtning av historiska trafikuppgifter och en om uppgifter i realtid för samma nummer vid samma ansökningstillfälle. Anledningen till avslag var att beslutsunderlaget i form av PM saknade specifika uppgifter om vad det var för ämne/prekursor som den grova narkotikasmugglingen avsåg.

10 § lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning

Lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning som trädde i kraft den 1 april 2020 ger enligt 10 § även underrättelsetjänsten möjlighet att – via åklagare – ansöka om tillstånd. Vi kan konstatera att det – i likhet med föregående år – inte ansöktes om något sådant beslut.

Varför möjligheten till HDA inte utnyttjats i större utsträckning av underrättelsetjänsten kan möjligen bero på vilka ärenden som kan prioriteras i förhållande till ärenden där förundersökning redan inletts. Beträffande vissa kommunikationstjänster krävs att materialet blir föremål för fortsatt analysarbete i jämförelse med material som kan hämtas in genom inhämtningslagen. Dock torde den stora begränsningen ligga i att den nuvarande regleringen inte tillåter avläsning av fler uppgiftstyper exempelvis p. 6 (lagrade uppgifter) och p. 7 (information om hur telefonen används; appar, angivande av lösenord etc) vilket innebär att den arbetsinsats som krävs för att använda hemlig dataavläsning inte står i proportion till det mervärde materialet skulle ge underrättelsetjänsten i jämförelse med inhämtning enligt inhämtningslagen.

HDA enligt 10§ Lag (2020:62) om hemlig dataavläsning

2021 2022 2023

(Polismyndigheten)

Brottslig verksamhet	Antal	Antal	Antal
Synnerligen grovt narkotikabrott*	1	0	0
Ej angivet**	1	0	0
SUMMA	2	0	0

*Ej tekniskt genomförbar

**SU

13.1 Polismyndighetens och Tullverkets bilaga

Nedan följer anonymiserade exempel på ärenden där inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation har varit till nytta.

Tullverket

I september 2022 startade Tullverket ett ärende avseende grov narkotikasmuggling av både cannabis och annan narkotika till Sverige i lastbils- och containerflödet. Initialt fanns information om flera namngivna personer som arbetade tillsammans och som hade kopplingar till kriminella nätverk i Sverige. Sedermera kunde även andra länder knytas till ärendet och den aktuella grupperingen. Detta ledde till att yttre spaning aktiverades samtidigt som Tullverket, efter beslut av åklagare, under 2023 inhämtade både historiska trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter i realtid på flertalet individer i ärendet. Samverkan inleddes också med andra länder utifrån Europol. De inhämtade uppgifterna var avgörande för att Tullverket kunde koppla flertalet ur grupperingen till andra tungt kriminellt belastade personer. Dessutom kunde olika, vid tillfället okända, geografiska positioner identifieras vilka bedömdes som intressanta för grupperingen och dess kriminella verksamhet. Genom en analys av materialet blev det också möjligt att kartlägga stora delar av grupperingens leverne vilket gjorde att Tullverket delvis kunde bekräfta hypoteser i ärendet angående grupperingen och dess verksamhet. Detta underrättelsearbete ledde till att en förundersökning kunde inledas i november 2023.

I juni 2022 startar Tullverket ett ärende avseende en person som rekommenderats att lyftas till Europol som strategisk person (High Value Target, HVT) i samarbete med Europol, Spanien och Nederländerna. Ärendet gällde narkotikasmuggling av amfetamin, cannabis och kokain till Sverige i bl.a. lastbil, container samt segelbåtar. Det fanns även information om kopplingar till andra kriminella nätverk såväl i Sverige och övriga Europa som i länder i Central- och Sydamerika.

Under 2023 inhämtade Tullverket, efter beslut av åklagare, både historiska trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter i realtid på ett antal individer. De inhämtade uppgifterna i kombination med spaning var avgörande för att Tullverket kunde koppla huvudmannen till andra tungt kriminellt belastade personer. Genom analys av inhämtade uppgifter kunde Tullverket identifiera vid tillfället okända geografiska positioner som bedömdes som intressanta för huvudmannen och grupperingens kriminella verksamhet varigenom Tullverket delvis kunde bekräfta hypoteser i ärendet. Genom analysen kunde Tullverket även konstatera att bedömningen av personens kriminella status inte överensstämde med inkommen information vilket ledde till att denne inte nominerades som HVT liksom att förundersökning inte inleddes.

Däremot delades viss information med Polismyndigheten som inledde förundersökning under 2023 mot huvudmannen vilken fortfarande pågår.

I ett ärende hos Tullverket gällande smuggling av kokain och cannabis från Spanien/Marocko fanns en namngiven misstänkt organisatör som bor i södra Sverige och emellanåt befinner sig i Spanien eller Marocko. Underrättelseinformation om narkotikasmugglingen inkluderade information om s.k. dropp off av stora mängder kokain utanför Skånes kust. Via underrättelseinformation fick Tullverket det telefonnummer som användes av den misstänkte organisatören. Efter beslut av åklagare inhämtade Tullverket lokaliseringssuppgifter i realtid och genom analys av de inkomna uppgifterna kunde Tullverket observera personen. De inhämtade uppgifterna var avgörande för att Tullverket, genom analyser av det inkomna materialet i kombination med spaning, kunde se till att en förundersökning inleddes. Ärendet slutade med ett beslag på ca 221 kg cannabis, beslagtagna värdeföremål för miljonbelopp samt att flera personer greps. Förundersökningen är ej avslutad.

I ett ärende där en namngiven person misstänktes smuggla in prekursorer och amfetaminolja från Polen för att framställa amfetamin inhämtade Tullverket, efter beslut av åklagare, både historiska trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter i realtid. Genom analys av de inkomna uppgifterna kunde Tullverket bekräfta hypotesen att personen var i kontakt med företag i Polen som var specialiserade på olika prekursorer samt lokalisera denne och gå vidare med tekniska åtgärder. Underrättelsearbetet ledde till att en förundersökningen kunde inledas. Ärendet slutade med ett beslag på ca 25 kilo amfetamin och utrustning som används till framställning av amfetamin samt att personen greps. Förundersökningen är ej avslutad.

Polismyndigheten

I ett underrättelseärende misstänktes att en ung individ var under rekrytering till att agera skytt i ett förestående våldsdåd varför ett beslut om realtidsövervakning med inhämtningslagen fattades. Aktuell polisregion kunde tack vare detta spåra och följa individen för att sedan omhänderta och återföra honom till ett HVB-hem.

En underrättelsemisstänkt anstiftare av mord hade skaffat en lägenhet i Stockholm, vilken bedömdes vara säker², dvs hade en låg upptäcksrisk, och som var tänkt att användas åt en framtida tilltänkt skytt. Lägenheten kunde tack vare en historisk IHL identifieras och bevakas.

² Denna typ av lägenhet benämns ofta "grön kvart", författarens anm.

I ett ärende där en möjliggörare varit behjälplig med att boka boende till utförare av grova våldsbrott var personen i fråga i kontakt med en yngre, oidentifierad man som just rymt från ett HVB-hem. Direkt efter samtalet tog möjliggöraren kontakt med ett AirBnB. Ett beslut om realtidsövervakning enligt inhämtningslagen möjliggjorde att den förrymde yngre mannen kunde lokaliseras till en annan polisregion. Med hjälp av realtidsbevakningen kunde rymlingen gripas när denne genomförde en skjutning mot en lokal.

Under den intensiva våldsvågen i regionen kontrollerades en person av polis vid ett flertal tillfällen under en kort tid i Sundsvall. Underrättelseinformation gav vid handen att personen i fråga åtog sig att utföra våldsbrott mot betalning. Underrättelsemisstankar uppstod beträffande kommande våldsbrott varpå ett beslut om realtidsövervakning fattades. Den underrättelsemisstänkte kunde följas till Norrköping där han utförde en sprängning mot en bostad. Med hjälp av den beslutade realtidsövervakningen kunde personen sedan gripas.

Inhämtade historiska uppgifter bidrog till att bygga upp ett underrättelseärende som i sin tur resulterade i ett operativt ärende riktat mot personer som bedömdes ingå i konfliktmiljön i aktuell stad. Flera personer frihetsberövades i ärendet. Inhämtningen kunde bekräfta kopplingar som det fanns annan obekräftad information om. Inhämtningen gav också värdefull information om aktuell persons rörelsemönster.

Via ett historiskt beslut enligt inhämtningslagen avseende grovt vapenbrott lokaliserades en adress som syntes intressant. Via fysisk spaning kunde konstateras att den underrättelsemisstänkte besökte adressen. Vid beslut om husrannsakan i ett senare skede och på aktuell adress påträffades en kalasjnikov och misstanken om grovt vapenbrott stärktes. Den misstänkte dömdes senare till fängelse i två år och fyra månader.